

Bruselj, 31.10.2018
COM(2018) 728 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o izvajanju sporazumov o prosti trgovini

1. januar 2017–31. december 2017

{SWD(2018) 454 final}

PREGLEDNICA 1	PREGLED SPORAZUMOV, ZAJETIH V TEM	
POROČILU (1. DEL)	2
PREGLEDNICA 1	PREGLED SPORAZUMOV, ZAJETIH V TEM	
POROČILU (2. DEL)	4
1.	UVOD	5
2.	PREGLED GLAVNIH UGOTOVITEV.....	9
3.	SPORAZUMI O PROSTI TRGOVINI NOVE GENERACIJE: JUŽNA KOREJA, KOLUMBIJA-EKVADOR-PERU, SREDNJA AMERIKA IN KANADA.....	15
3.1	SPORAZUM O PROSTI TRGOVINI MED EU IN JUŽNO KOREJO.....	15
3.2	TRGOVINSKI SPORAZUMI MED EU TER KOLUMBIJO, EKVADORJEM IN PERUJEM.....	17
3.3	SPORAZUM O PRIDRUŽITVI MED EU IN SREDNJO AMERIKO.....	20
3.4.	Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado (CETA).....	22
4.	POGLOBLJENA IN CELOVITA PROSTOTRGOVINSKA OBMOČJA	24
5.	SPORAZUMI O PROSTI TRGOVINI PRVE GENERACIJE	28
5.1	Švica	28
5.2	Norveška.....	29
5.3	Sredozemske države	29
5.4	Mehika.....	31
5.5	Čile	32
5.6	Carinska unija s Turčijo.....	33
5.7	Stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi z Zahodnim Balkanom	34
6.	SPORAZUMI O GOSPODARSKEM PARTNERSTVU Z AFRIŠKIMI, KARIBSKIMI IN PACIFIŠKIMI DRŽAVAMI	35
6.1.	Sporazum o gospodarskem sodelovanju z Južnoafriško razvojno skupnostjo (SADC)	37
6.2.	Začasni sporazum o gospodarskem sodelovanju z državami Vzhodne in Južne Afrike	37
6.3.	Sporazum o gospodarskem sodelovanju s Karibskim forumom afriških, karibskih in pacifiških držav (Cariforum).....	37
6.4.	Sporazum o gospodarskem partnerstvu s pacifiškimi državami ter sporazumi o gospodarskem partnerstvu z Gano, Slonokoščeno obalo in Kamerunom	38
7.	TRGOVINA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ: NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O NEDAVNIH DEJAVNOSTIH.....	39

8. POD DROBNOGLEDOM: TRGOVINA S KMETIJSKIMI IN ŽIVILSKIMI PROIZVODI NA PODLAGI SPORAZUMOV O PROSTI TRGOVINI.....	41
9. NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O TEKOČIH IN PRIHODNJIH DEJAVNOSTIH.....	44
10. IZVRŠEVANJE ZAKONODAJE.....	46
PRILOGA 1 – UPORABA PREFERENCIALOV ZA UVOZ V EU	47
PRILOGA 2 – UPORABA PREFERENCIALOV ZA IZVOZ IZ EU.....	48
PRILOGA 3 – SEZNAM KRATIC	49

PREGLEDNICA 1 PREGLED SPORAZUMOV, ZAJETIH V TEM POROČILU (1. DEL)

<u>Sporazumi o prosti trgovini nove generacije</u>	
Partnerska država	Začetek uporabe
Sporazum o prosti trgovini med EU in Južno Korejo	1. julija 2011
Sporazum o prosti trgovini med EU, Kolumbijo, Perujem in Ekvadorjem	1. marca 2013 za Peru, 1. avgusta 2013 za Kolumbijo, 1. januarja 2017 za Ekvador.
Sporazum o pridružitvi med EU in Srednjo Ameriko	Od 1. avgusta 2013 se trgovinski steber uporablja za Honduras, Nikaragvo in Panamo, od 1. oktobra 2013 za Kostariko in Salvador, od 1. decembra 2013 za Gvatemalo.
Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado (CETA)	21. septembra 2017
<u>Poglobljena in celovita prostotrgovinska območja</u>	
EU in Gruzija	1. septembra 2014, veljati je začelo 1. julija 2016.
EU in Moldavija	1. septembra 2014, veljati je začelo 1. julija 2016.
EU in Ukrajina	1. januarja 2016, veljati je začelo 1. septembra 2017.
<u>Sporazumi o prosti trgovini (SPT) prve generacije</u>	
Partnerska država	Začetek uporabe
Carinska unija med EU in Turčijo	Pridružitveni sporazum je bil podpisan leta 1963, končna faza carinske unije je bila končana 1. januarja 1996.
EU in Švica	leta 1972
EU in Norveška	1. julija 1973
EU in Izrael	1. januarja 1996
EU in Jordanija	1. maja 2002

EU in Palestina ¹	1. julija 1997
EU in Tunizija	1. marca 1998
EU in Maroko	18. marca 2000
EU in Libanon	1. marca 2003
EU in Egipt	21. decembra 2003
EU in Alžirija	1. septembra 2005
Splošni sporazum med EU in Mehiko	Sporazum o prosti trgovini za blago se uporablja od 1. julija 2000. Sporazum o prosti trgovini za storitve se uporablja od 1. marca 2001.

¹ To poimenovanje ne pomeni priznanja države Palestine in ne posega v stališča posameznih držav članic glede tega vprašanja.

PREGLEDNICA 1 PREGLED SPORAZUMOV, ZAJETIH V TEM POROČILU (2. DEL)

<u>Sporazumi o prosti trgovini (SPT) prve generacije</u>	
Partnerska država	Začetek uporabe
Pridružitveni sporazum med EU in Čilom	1. februarja 2003
SPS ² med EU in nekdanjo jugoslovansko republiko Makedonijo	Začasni sporazum o trgovini se uporablja od 1. junija 2001.
SPS med EU in Albanijo	Začasni sporazum o trgovini se uporablja od 1. decembra 2006.
SPS med EU in Črno goro	Začasni sporazum o trgovini se uporablja od 1. januarja 2008.
SPS med EU in Srbijo	Začasni sporazum o trgovini se za Srbijo uporablja od 1. februarja 2009, za EU pa od 8. decembra 2009.
SPS med EU ter Bosno in Hercegovino	Začasni sporazum o trgovini se uporablja od 1. julija 2008.
SPS med EU in Kosovom ³	1. aprila 2016
<u>Sporazumi o gospodarskem partnerstvu</u>	
Partnerska država	Začetek uporabe
EU in pacifiške države	28. julija 2014 za Fidži, 20. decembra 2009 za Papuo Novo Gvinejo
EU in Cariforum	29. decembra 2008 za Antigvo in Barbudo, Belize, Bahame, Barbados, Dominiko, Dominikansko republiko, Grenado, Gvajano, Jamajko, Saint Kitts in Nevis, Sveto Lucijo, Saint Vincent in Grenadine, Surinam ter Trinidad in Tobago.
EU ter vzhodno- in južnoafriška podregija	14. maja 2012 za Madagaskar, Mauritius, Sejšele in Zimbabve
EU in Centralna Afrika	4. avgusta 2014 za Kamerun
EU in SADC (Južnoafriška razvojna skupnost)	10. oktobra 2016 za Bocvano, Lesoto, Namibijo, Južno Afriko in Esvatini, 4. februarja 2018 za Mozambik
Začasni sporazum o gospodarskem partnerstvu med EU in Gano	15. decembra 2016
Začasni sporazum o gospodarskem partnerstvu med EU in Slonokoščeno obalo	3. septembra 2016

² Stabilizacijsko-pridružitveni sporazum

³ To poimenovanje ne posega v stališča glede statusa ter je v skladu z RVSN 1244 (1999) in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

1. UVOD

1.1 Namen poročila

Dvostranski in regionalni sporazumi o prosti trgovini so močna gonila gospodarske rasti. Z izkoriščanjem globalizacije prinašajo pomembne koristi ljudem in družbam v Evropski uniji (EU) in njenih partnerskih državah. Sporazumi o prosti trgovini pomembno prispevajo k uspešnosti zunanje trgovine EU, saj odpirajo nove trge za izvoznike in omogočajo bolj predvidljivo, na pravih temelječe poslovno okolje, ki koristi potrošniški izbiri in konkurenci. Čeprav je odprava tarif in netaarifnih ovir onkraj meje še vedno ključna značilnost trgovinskih sporazumov, so čedalje pomembnejši tudi drugi elementi. Zdaj so v ospredju zlasti pravila, ki podpirajo prosto in pravično trgovino (npr. pravila, povezana z varstvom pravic intelektualne lastnine in pravila konkurence), ter pravila o varstvu pravic delavcev in okolja. Poleg tega lahko nekateri sporazumi o prosti trgovini ponudijo priložnost za tesnejše sodelovanje med pogodbenicami pri številnih vprašanjih, od raziskav in inovacij do standardizacije in podnebnih sprememb.

Ob tem ko EU sklene čedalje več trgovinskih sporazumov, se povečuje tudi zanimanje javnosti za njihove učinke. Da bi se analizirale dejanske in morebitne koristi pomembnih trgovinskih sporazumov⁴, se je Komisija v sporočilu [Trgovina za vse](#)⁵ zavezala, da bo letno ocenila izvajanje teh sporazumov, s čimer se bodo osvetlili napredek, izzivi, ki še ostajajo, in ukrepi, ki jih Komisija sprejme za uresničitev polnega potenciala sporazumov o prosti trgovini.

V skladu s [prvim poročilom](#)⁶, objavljenim novembra 2017, je namen tega drugega letnega poročila o izvajanju sporazumov o prosti trgovini (v nadaljnjem besedilu: poročilo) povečati ozaveščenost in preglednost glede tega, kako Komisija izvaja sporazume o prosti trgovini. Poročilo bi moralo drugim institucijam EU, državam članicam EU, civilni družbi, podjetjem in vsem, ki so udeleženi v trgovinski politiki EU, omogočiti pregled in razpravo o tem, kako EU uporablja svoje sporazume o prosti trgovini. Tako zbrane informacije se bodo uporabile tudi pri prihodnjih trgovinskih pogajanjih. Poročilo poleg tega zagotavlja koristen vpogled v to, koliko koristi imajo države v razvoju od sporazumov o prosti trgovini z EU in kako bolje prilagoditi razvojno pomoč v skladu z na novo posodobljeno [strategijo pomoči za trgovino](#).

1.2 Podatki, uporabljeni za poročilo

Če ni navedeno drugače, splošni statistični podatki o trgovanju⁷ v poročilu o razvoju trgovine in naložbenih tokov temeljijo na podatkih Eurostata (COMEXT), kot so bili na

⁴ Pregled vseh trgovinskih sporazumov, ki jih je EU sklenila in glede katerih se pogaja, je na voljo na povezavi: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/december/tradoc_118238.pdf.

⁵ Evropska komisija, sporočilo Trgovina za vse: Za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko, COM(2015) 497.

⁶ Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij z dne 17. novembra 2017, Bruselj, 9.11.2017, COM(2017) 654 final.

⁷ Splošni statistični podatki o trgovinskih tokovih blaga in storitev za vsako partnersko državo, s katero je sklenjen sporazum o prosti trgovini, so na voljo v delovnem dokumentu služb Komisije.

voljo 15. julija 2018⁸. Če ni navedeno drugače, so najnovejši letni podatki, na voljo za trgovino z blagom, za leto 2017, za storitve in naložbe pa za leto 2016. Statistični podatki o stopnjah uporabe preferencialov⁹ temeljijo na upravnih podatkih, ki jih zbere država uvoznica. Stopnje uporabe preferencialov kažejo, koliko trgovinski tokovi izkoristijo preferenciale v okviru trgovinskega sporazuma. Stopnja uporabe preferencialov delež uvoza ali izvoza, ki vstopa na podlagi trgovinskih preferencialov, izraža kot delež skupne vrednosti uvoza ali izvoza, *upravičenega* do preferencialov po posameznih partnerskih državah, tj. skupne vrednosti uvoza ali izvoza, upravičenega do uporabe preferencialov, deljene z uvozom/izvozom, ki je dejansko vstopil na podlagi sheme preferencialov. Uvoz/izvoz, upravičen do preferencialov, obstaja, če je uporabljena preferencialna tarifa nižja od uporabljenih največjih tarifnih ugodnosti. Posledično se trgovina brez dajatve za države z največjimi ugodnostmi ne vključi v izračune.

Stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz partnerskih držav, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, temelji na podatkih Eurostata. Eurostat združi tarife in trgovinske tokove, da oblikuje nabor podatkov, iz katerega Komisija pridobi informacije o obravnavi, do katere je proizvod upravičen, in obsegu, v katerem se uporabi ta upravičena obravnava. Ta nabor podatkov je usklajen in dosleden¹⁰ ter omogoča primerjavo med partnerskimi državami in po letih.

Nasprotno pa Komisija pri izračunu stopenj uporabe preferencialov za izvoz iz EU v partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, uporabi upravne podatke, ki jih zbere ustrezna zadevna tretja država uvoznica. Ti statistični podatki niso usklajeni. Zato bi bilo treba neposredne primerjave med partnerskimi državami ali z uvozom EU obravnavati le kot okvirne. Stopnje uporabe preferencialov se navedejo le, če so na voljo dovolj zanesljivi podatki.

1.3 Obseg in struktura poročila

To poročilo zagotavlja najnovejše informacije o dejavnostih Komisije v zvezi z izvajanjem sporazumov o prosti trgovini, v njem pa so povzete v glavnem novosti v zvezi s 35 pomembnejšimi trgovinskimi sporazumi EU z 62 partnerskimi državami, ki so se leta 2017 uporabljali vsaj nekaj mesecev (glej preglednico I). Podrobne informacije o posameznem sporazumu so na voljo v delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem temu poročilu.

- V oddelku 2 so povzete nekatere od glavnih ugotovitev glede glavnih področij, zajetih v sporazumih, ter opisani doseženi napredek in nerešena vprašanja;

⁸ Kar zadeva sporazum o pridružitvi s Srednjo Ameriko, so precejšnje razlike med statističnimi podatki Eurostata in Srednje Amerike, zaradi doslednosti so uporabljeni le podatki Eurostata.

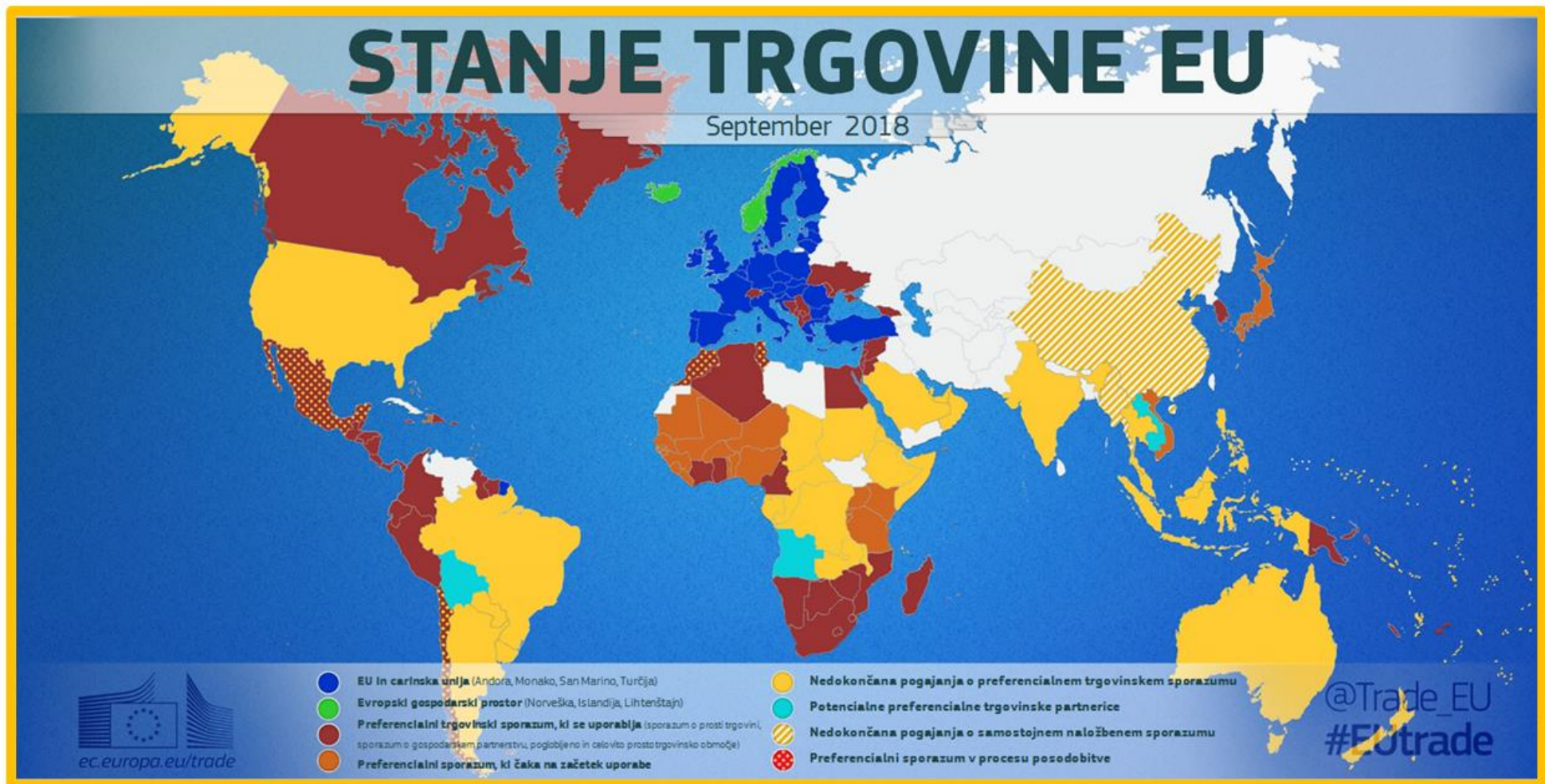
⁹ Informacije o stopnjah uporabe preferencialov po posameznih partnerskih državah so na voljo v prilogah 1 in 2.

¹⁰ Pri tem je neka stopnja napak še vedno mogoča, saj podatki ne zajamejo nekaterih sprememb preferencialnega statusa uvoza, kot so zahtevki za preferenciale, ki jih uvozniki vložijo po tem, ko je bilo blago deklarirano za carino, in zavrnitev preferencialov, glede katere se carina odloči po preverjanju po sprostivni blaga.

- oddelki od 3 do 6 zajemajo najpomembnejše dogodke v vsaki od kategorij sporazumov o prosti trgovini, in sicer:
 - sporazumov o prosti trgovini nove generacije (oddelek 3),
 - poglobljenih in celovitih prostotrgovinskih območij (oddelek 4),
 - sporazumov o prosti trgovini prve generacije (oddelek 5) in
 - sporazumov o gospodarskem partnerstvu (oddelek 6);
- v oddelku 7 je obravnavano izvajanje zavez v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem;
- oddelek 8 vsebuje pregled trgovine s kmetijskimi in živilskimi proizvodi na podlagi sporazumov o prosti trgovini;
- v oddelku 9 je proučeno tekoče delo Komisije za večjo ozaveščenost in izboljšanje uporabe sporazumov o prosti trgovini;
- v oddelku 10 je prikazano trenutno stanje v zvezi z izvrševanjem zakonodaje.

STANJE TRGOVINE EU

September 2018

2. PREGLED GLAVNIH UGOTOVITEV

2.1 Ozadje

Sporazumi o prosti trgovini močno spodbujajo odprtje trgov in ustvarjanje okvirnih pogojev, ki so ugodni za trgovino in naložbe. Trgovinski sporazumi družbam v EU omogočajo povečanje izvoza in uvoza, kar prispeva k povečanju bruto domačega proizvoda EU (BDP). Ugotovljena je bila tudi jasna povezava med zaposlovanjem (v EU in tujini) in dodano vrednostjo, ki jo ustvari izvoz iz EU v preostale dele sveta¹¹. Ob tem se s sporazumi o prosti trgovini poskuša doseči številne dodatne cilje, splošne in specifične za partnersko državo ali regijo. EU je odločena zagotoviti, da bo trgovinska politika spodbujala tudi vrednote, kot so varstvo človekovih pravic, pravice delavcev, varstvo okolja in boj proti podnebnim spremembam.

Poleg tega so poglobljena in celovita prostotrgovinska območja s partnerskimi državami EU iz vzhodnega sosedstva, tj. z Moldavijo, Ukrajino in Gruzijo, močno odvisna od postopnega približevanja zakonodaje teh držav pravnemu redu EU. Sporazumi o gospodarskem partnerstvu z afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami so asimetrični sporazumi, ki partnerskim državam EU zagotavljajo dostop do trga EU brez carin in kvot, ta dostop pa dopolnjujejo tehnična pomoč in ukrepi razvojne pomoči. Sporazumi z Zahodnim Balkanom temeljijo na močni evropski perspektivi teh držav, ki si prizadevajo za prihodnje članstvo v EU.

Izvajanje sporazuma o prosti trgovini po svoji naravi sledi pogajalskemu procesu in ga bo treba prilagoditi, da se zagotovi doseganje posebnih ciljev politike zadevnega sporazuma. Smiselne sklepne ugotovitve so mogoče šele po tem, ko se sporazum uporablja že več let. Da bi Komisija proučila njihove učinke, je izvedla naknadno vrednotenje sporazumov EU o prosti trgovini prve generacije s Čilom (2012) in Mehiko (2016), poleg tega bo kmalu končala poglobljeno analizo prvega sporazuma EU nove generacije z Južno Korejo. S sklenitvijo celovitega gospodarskega in trgovinskega sporazuma (CETA) s Kanado leta 2016 so se dosegli novi mejniki, kar zadeva obseg in vsebino, to pa se bo pokazalo tudi v njegovem izvajanju.

Bolj ko je trgovinski sporazum ambiciozen in celovit, zahtevnejše je njegovo izvajanje in več virov je za to potrebnih. Zato je zdaj še pomembnejše, da se redno in sistematično spremlja izvajanje glavnih sporazumov EU o prosti trgovini. Ugotovitve o tem, kaj na podlagi različnih sporazumov EU deluje in kaj ne, se lahko uporabijo pri pogajanjih o novih sporazumih in posodobitvi veljavnih sporazumov. Komisija zato daje poudarek na nemoten prehod od pogajanj do izvajanja in boljše pripravljenost za začetek začasne uporabe novega sporazuma, kar je razvidno iz sporazuma CETA in sporazuma o gospodarskem partnerstvu z Japonsko. Učinkovito izvajanje sporazumov o prosti trgovini se zato lahko šteje za del cikla trgovinske politike.

11 Glej članek Joséja M. Rueda-Cantucheja in Nuna Sousa iz februarja 2016: EU Exports to the World: Overview of Effects on Employment and Income (Izvoz EU v svet: pregled učinkov na zaposlovanje in dohodek), http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/february/tradoc_154244.pdf.

2.2 Trgovina z blagom¹²

Celotna trgovina EU na podlagi sporazumov o prosti trgovini je leta 2017 obsegala 1 179 milijard EUR, kar je približno 32 % celotne trgovine EU s tretjimi državami (približno 3 737 milijard EUR istega leta). Največje trgovinske partnerice EU na podlagi sporazumov o prosti trgovini so Švica, katere trgovina z EU je zajemala 7 % celotne zunanje trgovine EU, Turčija s 4,1 %, Norveška s 3,4 % in Južna Koreja z 2,7 %. Celotni uvoz na podlagi sporazumov EU o prosti trgovini je leta 2017 obsegal približno 542 milijard EUR, celotni izvoz pa je obsegal 637 milijard EUR.

Leta 2017 se je trgovina z blagom na splošno povečala, zlasti kar zadeva izvoz iz EU. Kjer se je izvoz EU zmanjšal, se razlog za to zdi povezan predvsem z zunanjimi dejavniki¹³, ki vplivajo na gospodarstvo zadevne partnerske države, in ni posledica nobenih težav z izvajanjem sporazuma o prosti trgovini kot takega. Analiza trgovinskih tokov po sektorjih je pokazala precejšnje povečanje izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov ter motornih vozil iz EU v nekatere partnerske države sporazumov EU o prosti trgovini nove generacije. Hkrati je še veliko neizkoriščenih možnosti v nekaterih sektorjih, kot so prevozna oprema ali stroji, kjer so temeljna vrednost izvoza in potencialni prihranki pri dajatvah razmeroma veliki v vseh državah članicah EU in partnerskih državah sporazumov o prosti trgovini. V skladu z nedavno študijo, ki jo je izvedel Generalni direktorat za trgovino, bi lahko na primer izvozniki iz EU prihranili približno 15 milijard EUR letno, če bi v celoti izkoristili preferencialne, ki jih omogoča 18 sporazumov EU o prosti trgovini¹⁴.

2.3 Stopnje uporabe preferencialov¹⁵

Stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz partnerskih držav, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini

Leta 2017 je bilo mogoče opaziti napredek zlasti za državi Latinske Amerike Čile in Mehiko ter partnerski državi Efte Norveško in Švico, ki so lahko bolje izkoristile preferencialne iz sporazumov o prosti trgovini, ki jih je dodelila EU. Na splošno so sredozemske partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, dobro izkoristile preferencialne iz zadevnih sporazumov, kar velja tudi za nekatere andske države, na primer Ekvador. Trend narašča tudi za srednjeameriške države, zlasti za Salvador in Panamo.

Stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini

Izračun uporabe preferencialov za izvoz iz EU v partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, je v številnih primerih še vedno izziv, ker ni podatkov ali ni

¹² Vir: Eurostat.

¹³ Na trgovinske tokove lahko vpliva posebni politični in geopolitični kontekst ter kak drug dejavnik, ki ni nujno povezan z izvajanjem sporazumov o prosti trgovini.

¹⁴ Glej študijo Larsa Nilssona in Nicolasa Preillona iz leta 2018, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156931.pdf.

¹⁵ Temeljni koncept je dodatno pojasnjen v zgornjem oddelku 1.3. Stopnje uporabe preferencialov po posameznih partnerskih državah so navedene v prilogah 1 in 2.

zanesljivih podatkov. Opozoriti je treba, da podatki o stopnji uporabe preferencialov za izvoz iz EU v partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, tako kot prejšnje leto *niso* bili na voljo iz vseh zadevnih partnerskih držav, v nekaterih primerih pa so se prejeti podatki zdeli nezanesljivi ali nedosledni¹⁶. Vsaka partnerska država namreč uporablja svojo metodo zbiranja in sporočanja podatkov o uvozu. V nekaterih primerih so podatki nezadostni zaradi pomanjkljive zmožljivosti in pomanjkanja strokovnega znanja, nekatere države pa trdijo, da teh podatkov sploh ne zbirajo.

Komisija je zadevne partnerske države na to vprašanje opozorila z uporabo institucionalnih struktur na podlagi sporazumov EU o prosti trgovini za spodbujanje rednih izmenjav med pogodbenicami. V najnovejše sporazume o prosti trgovini od sporazuma CETA naprej bo vključena zavezujoča določba o redni izmenjavi podatkov o trgovini.

Na podlagi informacij, ki so bile na voljo Komisiji, so bile uvedene izboljšave v stopnji uporabe preferencialov za izvoz iz EU v številne partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, kot v primeru Južne Koreje, za katero se stopnje uporabe preferencialov zvišujejo že štiri zaporedna leta, ter Gruzije in Čila. Stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v največjo trgovinsko partnerico EU, s katero je sklenjen sporazum o prosti trgovini, tj. Švico, je ostala stabilna, približno 80-odstotna. Ne glede na ta pozitivni razvoj bi lahko izvozniki iz EU sporazume o prosti trgovini še vedno boljše izkoristili. Komisija si prizadeva družbe v EU spodbuditi k boljšemu izkoristku možnosti iz sporazumov o prosti trgovini z uporabo kombinacije ukrepov, namenjenih zagotavljanju pravočasnejših informacij in praktičnih smernic o zapletenih vprašanjih, kot so pravila o poreklu. Komisija si v tesnem sodelovanju z državami članicami EU in poslovno skupnostjo prizadeva tudi za izboljšanje podatkovne zbirke o dostopu na trge in službe za pomoč uporabnikom EU v zvezi s trgovino, da bi ju prilagodila potrebam malih in srednjih podjetij (MSP).

2.4 Storitve in naložbe

Vsi sporazumi o prosti trgovini nove generacije ter poglobljena in celovita prostotrgovinska območja vsebujejo ambiciozne določbe o storitvah in naložbah. Najnovejši sporazumi (npr. CETA ali sporazum o gospodarskem partnerstvu z Japonsko) pomagajo vzpostaviti in utrditi regulativni okvir za olajšanje zagotavljanja storitev in hkrati ščitijo potrošnike. Sporazum CETA in sporazuma EU o prosti trgovini s Singapurjem oziroma Vietnamom vsebujejo tudi najsodobnejše določbe o zaščiti naložb. Sporazumi EU o prosti trgovini presegajo STO, saj naložb ne liberalizirajo le na področju storitev, ampak v večini gospodarskih sektorjev, vključno s proizvodnjo in kmetijstvom. To olajša poslovanje ponudnikom storitev in vlagateljem iz EU, saj jim zagotavlja predvidljivejše okolje in večjo pravno varnost.

¹⁶ Sporočeni preferencialni uvoz se na primer včasih nanaša na tarifne postavke, ki ne spadajo pod noben preferencial. Včasih so velike razlike med sporočenim skupnim uvozom in izvozom ter tistima, ki ju navede Eurostat. Komisija ta odstopanja popravi z odstranitvijo trgovine v tarifnih postavkah, za katere v skladu s podatkovno zbirko o dostopu na trge, ki jo ureja GD za trgovino, preferenciali ne obstajajo (npr. kadar velja, da je največja tarifna ugodnost enaka 0).

Vendar je zaradi pomanjkanja razčlenjenih podatkov težko izmeriti natančen učinek sporazumov o prosti trgovini na trgovino s storitvami in neposredne tuje naložbe. Učinke sporazumov o prosti trgovini na področju storitev bi bilo zato treba podrobneje proučiti, da bi se ustvarila jasnejša slika. Nekateri od najpomembnejših ugotovitev doslej so:

- ✓ trgovina s storitvami se je na podlagi sporazumov o prosti trgovini nove generacije, in to od začetka njihove veljavnosti, povečala z Južno Korejo, Kolumbijo, Ekvadorjem, Perujem in Srednjo Ameriko. V primeru Srednje Amerike je na primer trgovina s storitvami leta 2016 dosegla skoraj 40 % vrednosti celotne trgovine, pri čemer je Panama sama prispevala več kot polovico tega povečanja;
- ✓ podoben naraščajoč trend je mogoče ugotoviti za sporazuma prve generacije s Čilom in Mehiko. Posodobljeni sporazumi bodo omogočili nadaljnje izboljšave. Zlasti Mehika se je zavezala, da bo njen trg storitev še naprej široko odprt dobaviteljem iz EU s celovitimi in ambicioznimi koncesijami;
- ✓ sporazumi prve generacije s sredozemskimi partnerskimi državami EU vsebujejo zelo omejene določbe le za naložbe in storitve, saj se osredotočajo zlasti na blago. Razvoj trgovine s storitvami in naložbami je na splošno pozitiven, ne glede na nedavno zmanjšanje obsega turističnih storitev nekaterih držav zaradi nestabilnosti ali težav v zvezi z varnostjo;
- ✓ vrednost trgovine s storitvami, ki jo zagotavljajo družbe iz EU v Švici in obratno, hitro narašča, s pozitivno bilanco za EU;
- ✓ trgovina s storitvami in naložbami z Ukrajino in Moldavijo v okviru poglobljenih in celovitih prostotrgovinskih območij se je leta 2016, ko je okrevala po gospodarski in politični krizi, še naprej povečevala, kar pa še ne velja za Gruzijo;
- ✓ od sklenjenih sporazumov o gospodarskem partnerstvu le tisti s Karibi zajema storitve, liberalizacijo naložb in druge teme, povezane s trgovino, drugi sporazumi o gospodarskem partnerstvu pa vsebujejo klavzule o pregledu za pogajanja o teh vprašanjih v poznejši fazi.

2.5 Dosežen napredek in glavna odprta vprašanja

Komisija uporablja institucionalni okvir sporazuma o prosti trgovini za reševanje konkretnih težav s partnerskimi državami, in pri tem je bila uspešna tudi leta 2017¹⁷. Nekateri glavni dosežki in odprta vprašanja so:

Sanitarni in fitosanitarni ukrepi

¹⁷ Glej tudi poročilo Komisije o trgovinskih ovirah in ovirah za naložbe iz leta 2018: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_157003.pdf.

- ✓ Čile je svoj trg odprl govejemu mesu iz EU, s čimer je odpravil zadnje preostale ovire za kose mesa in prilagodil pogoje izvoznega zdravstvenega spričevala;
 - ✓ Peru je zagotovil skoraj popoln dostop na trg mlečnim izdelkom iz EU;
 - ✓ Kolumbija, Kostarika in Panama so izboljšale sanitarne in fitosanitarne postopke, vključno s predhodno uvrstitvijo obratov EU na seznam;
 - ✓ Moldavija je sprejela in začela izvajati sanitarno in fitosanitarno strategijo, Gruzija pa je sprejela zakonodajni načrt;
- izvoz evropske govedine v Južno Korejo je še naprej prepovedan. To vprašanje je Odbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe znova obravnaval 6. septembra 2017;
 - v Kolumbiji se še vedno uporabljajo nekateri zapleteni postopki v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi za rastlinske proizvode, v Peruju pa je bil dosežen delni napredek pri odobritvi usklajenih potrdil za uvoz mesnih izdelkov;
 - nekatere partnerske države EU v okviru poglobljenih in celovitih prostotrgovinskih območij, na primer Gruzija, morajo še vedno okrepiti institucionalno zmogljivost glede nadzora nad varnostjo hrane, Moldavija pa mora nadgraditi svojo laboratorijsko diagnostično zmogljivost za spremljanje in nadzor živalskih bolezni.

Tehnične in upravne ovire v trgovini

- ✓ Mehika je odpravila ovire v zvezi z registracijo in odobritvijo zdravstvenih izdelkov in kmetijskih kemikalij;
 - ✓ Turčija je odpravila omejitve izvoza odpadnega bakra in aluminija ter odstranila papirne izdelke iz obsega svoje sheme uvoznega nadzora;
 - ✓ Kolumbija je spremenila svojo zakonodajo, da bi ustvarila enake konkurenčne pogoje za uvoz in prodajo domačih in uvoženih žganih pijač ter napovedala vzpostavitev enakih konkurenčnih pogojev za uvožena tovorna vozila (čeprav se morajo te zaveze še izvesti).
- Ukrajina je ohranila prepoved izvoza lesnih hlodov in dosegel se je le majhen napredek glede zakonodaje o gozdovih, ki je v pripravi in s katero bi se morala odpraviti ta omejitev trgovine;
 - nekatere sredozemske države, vključno z Alžirijo, Egiptom, Marokom in Tunizijo, uporabljajo obremenjujoče registracijske sheme, postopke certificiranja, tehnične kontrole v pristaniščih in inšpekcijske preglede pred odpremo za industrijske izdelke ali zahteve glede lokalne vsebine za javne razpise;
 - v Turčiji so ukrepi omejevanja trgovine vključevali diskriminacijo izvoza traktorjev iz EU, omejitev izvoza usnjenih izdelkov in turško politiko lokalizacije v farmacevtskem sektorju.

Geografske označbe

- ✓ Geografska označba EU „Prosecco“ in ustrezna mednarodna blagovna znamka sta zdaj v Moldaviji zakonito zaščiteni.
- V primeru Južne Koreje so nastale težave pri dodajanju dodatnih geografskih označb EU na seznam, s katerim so te zaščitene na podlagi sporazuma o prosti trgovini.

Javna naročila

- ✓ Ukrajina je sprejela celovit načrt za javna naročila, kar bo dodatno prispevalo k preglednejšemu in bolj odprtemu sistemu javnih naročil.
- Konkurenti iz EU zaradi pomanjkanja preglednosti v nekaterih državah vzhodnega partnerstva še vedno ne morejo izkoristiti odprtja lokalnih trgov javnih naročil.

Poslovno okolje, naložbe in dostop MSP do trgov

- ✓ Mehika je izboljšala dostop do neposrednih tujih naložb z odpravo omejitev lastniškega deleža za pomembne sektorje, vključno s telekomunikacijami, energetiko in zavarovalnicami;
- ✓ številne države v evro-sredozemski regiji so spremenile svoje zakone, ki urejajo naložbe, da bi tako privabile več neposrednih tujih naložb: Egipt in Tunizija sta na primer sprejela nov zakon o naložbah, Alžirija je spremenila investicijski zakonik, Palestina je sprejela številne zakone, namenjene izboljšanju naložbenega okolja, Jordanija in Maroko pa sta ustanovila nove institucije za razvoj naložb. Za uspeh takih ukrepov bo ključno učinkovito izvajanje.
- Korupcija in slabo upravljanje sta še naprej vplivala na podjetja iz EU v nekaterih državah Zahodnega Balkana in vzhodnega sosedstva.

3. SPORAZUMI O PROSTI TRGOVINI NOVE GENERACIJE: JUŽNA KOREJA, KOLUMBIJA-EKVADOR-PERU, SREDNJA AMERIKA IN KANADA

V tem poročilu so sporazumi o prosti trgovini nove generacije tisti celoviti sporazumi o prosti trgovini, ki so bili z izbranimi tretjimi državami s pogajanjem sklenjeni po letu 2006. Od sporazumov, ki se uporabljajo, v to kategorijo spadajo tisti z Južno Korejo, Kolumbijo, Perujem, Ekvadorjem, Srednjo Ameriko in Kanado. Ti sporazumi običajno presegajo znižanje tarif in trgovino z blagom, poleg tega obsegajo tudi storitve in javna naročila. Sporazuma z Južno Korejo in Kanado vsebujeta tudi določbe o povečani liberalizaciji naložb, sporazum CETA pa poleg tega zajema zaščito naložb (čeprav se začasno še ne uporablja) in regulativno sodelovanje. Ustrezne določbe o trgovini in trajnostnem razvoju so ključni del vseh trgovinskih sporazumov nove generacije, sklenjenih od leta 2010.

3.1 SPORAZUM O PROSTI TRGOVINI MED EU IN JUŽNO KOREJO

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Navedeni sporazum se uporablja sedem let. Leta 2017 se je trgovina EU z Južno Korejo povečala bolj (v zadnjih sedmih letih v povprečju za 5,7 % letno) kot celotna zunanja trgovina med EU in tretjimi državami (ta se je povečala za 3,8 %), steber tega razvoja pa je bil sporazum o prosti trgovini. Uvoz v EU se je zaradi oživitve gospodarstva EU in močnega domačega povpraševanja v EU bolj povečal kot izvoz iz EU.

Izvoz motornih vozil iz EU v Južno Korejo se je po zmanjšanju za 7,5 % leta 2016 spet povečal, in sicer za 7,3 %.

Izvoz iz EU v Južno Korejo in uvoz iz Južne Koreje v kmetijsko-živilskem sektorju sta se povečala za 10 % oziroma 11 %, kar je več od stopnje rasti za izvoz in uvoz kmetijskih in živilskih proizvodov EU v vseh partnerskih državah, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, skupaj (stopnja rasti je bila 4- oziroma 5-odstotna). Izvozniki iz EU so boljše kot v prejšnjih dveh letih izkoristili tudi tarifne kvote¹⁸ za občutljive kmetijske proizvode.

Leta 2017 je EU v trgovini s kmetijskimi in živilskimi proizvodi z Južno Korejo dosegla presežek v višini 2,6 milijarde EUR. V obdobju 2010–2017 se je izvoz kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU v Južno Korejo povečal za 113 %, uvoz iz Južne Koreje pa za 212 % (čeprav se je zadnji povečal z zelo nizke vrednosti, s 65 na 203 milijone EUR).

Stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Južno Korejo je bila 74,3-odstotna in je najvišja doslej. Nekoliko se je zvišala tudi stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz Južne Koreje, in sicer s 87 % leta 2016 na 88 % leta 2017.

Trgovina s storitvami med EU in Južno Korejo zajema približno 1 % trgovine s storitvami zunaj EU. V obdobju 2010–2016 se je izvoz storitev iz EU povečal za 70 %. Leta 2016 sta se izvoz iz EU in uvoz v EU v primerjavi z letom 2015 nekoliko zmanjšala, in sicer za 3,6 % oziroma za 3,3 %. Stanje vhodnih neposrednih tujih naložb EU se je v istem obdobju povečalo za 46 %, stanje izhodnih neposrednih tujih naložb EU (naložbe EU v Južni Koreji) pa za 34 %.

¹⁸ Tarifne kvote določajo količinski prag za določeno obdobje za uvoz zaščitene domačega proizvoda. Za uvoz nad pragom velja višja tarifa.

Južno Korejo žeja po italijanskem vinu

Vinska klet Col d'Orcia prideluje vino v Toskani že od leta 1890, znana pa je po svojem vinu Brunello di Montalcino, ki je značilno za regijo. Vino po vsem svetu izvažajo že 45 let, pri čemer uporablja trgovinske sporazume EU. Posebno močan trg za družbo Col d'Orcia je Južna Koreja, saj je sporazum o prosti trgovini med EU in Južno Korejo odpravil carinske dajatve, ki družbi omogočajo, da svoje proizvode ponuja po precej bolj konkurenčnih cenah. Zdaj izvažajo več kot 1 500 steklenic vina letno.

Švedska nanotehnološka družba Insplorion je zavzela Južno Korejo

Švedska družba Insplorion uporablja najsodobnejšo nanotehnologijo za proizvodnjo ultra zmogljivih senzorjev za baterije, senzorjev kakovosti zraka in raziskovalne opreme. Ponuja tehnologijo, ki se uporablja za merjenje in obravnavanje onesnaženosti zraka ter povečanje proizvodnje energije, zlasti z izboljšano hitrostjo polnjenja ob nižjih stroških. Njene rešitve se lahko uporabijo za številne namene, od povečanja dosega električnih vozil do cenejšega shranjevanja energije in varnejših baterij. Zaradi večje urbanizacije in onesnaževanja zraka v državah, kot je Južna Koreja, se je potreba po konkurenčnih senzorjih kakovosti zraka eksponentno povečala. Sporazum o prosti trgovini med EU in Južno Korejo je družbi Insplorion olajšal prodajo raziskovalnih instrumentov južnokorejskim proizvajalcem baterij. Sporazum podpira tudi strateško sodelovanje med družbo Insplorion in njenimi južnokorejskimi partnerji, kar je ključno za spodbujanje inovacij.

Trgovinski sporazum EU zagotovil delovna mesta v nemškem sektorju strojništva

Kolbus, nemška družba iz Severnega Porenja - Vestfalije, ki je bila ustanovljena leta 1775, se je specializirala za stroje za vezavo in obdelavo papirja. Zaradi sporazuma o prosti trgovini med EU in Južno Korejo je nemški proizvajalec v Južni Koreji našel donosne trge. Družba Kolbus je od leta 2015 podvojila izvoz svojih proizvodov v Južno Korejo. Dejavnik, ki je odločilno prispeval k uspehu družbe, je zmanjšanje carinskih dajatev na podlagi sporazuma z 8 % na nič, kar bi lahko vodilo v prihranek vsaj 25 000 EUR na stroj. Stroji so drugi najpomembnejši nemški izvozni izdelek v skupni vrednosti približno 3,14 milijarde EUR, prekašajo jih le motorna vozila (izvozna vrednost je 6 milijard EUR letno).

Pravice delavcev

Komisija je še naprej izražala resne pomisleke in okrepila svoja sporočila novi južnokorejski vladi glede zavez na področju dela iz sporazuma o prosti trgovini.

Vprašanja, na katera je opozorila, so vključevala nezadosten napredek pri reformah dela, potrebnih za zagotovitev spoštovanja načela o sindikalni svobodi in pravice do kolektivnih pogajanj, ki izhaja iz članstva Južne Koreje v Mednarodni organizaciji dela (MOD), ter ratifikacijo štirih preostalih temeljnih konvencij MOD¹⁹. Komisija je opozorila tudi na [poročilo Evropskega parlamenta](#)²⁰ in pozive civilne družbe k začetku formalnega postopka za reševanje sporov na podlagi poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju iz sporazuma o prosti trgovini.

Južna Koreja je EU po njenem posredovanju pred kratkim sporočila ukrepe, ki jih namerava vlada doma izvesti za ratifikacijo štirih preostalih temeljnih konvencij MOD (glej: [Povzetek razprave na 6. Odboru za trgovino in trajnostni razvoj](#)). Južna Koreja bo pred pristopom h konvencijam MOD najprej izvedla potrebne zakonske spremembe. Poleg tega je sprejela nekatere ukrepe, o katerih je seznanila EU. Komisija še naprej skrbno spremlja ta postopek in se bo na spremembe v Južni Koreji ustrezno odzvala.

Naknadno vrednotenje sporazuma o prosti trgovini med EU in Južno Korejo

Komisija v skladu s sporočilom Trgovina za vse trenutno pripravlja objavo svoje prve naknadne poglobljene analize uspešnosti sporazuma o prosti trgovini med EU in Južno Korejo. Pridobljene izkušnje bodo pripomogle k izboljšanju priprave drugih sporazumov o prosti trgovini, o katerih trenutno potekajo pogajanja, in izvajanja nedavno sklenjenih sporazumov o prosti trgovini.

3.2 TRGOVINSKI SPORAZUMI MED EU TER KOLUMBIJO, EKVADORJEM IN PERUJEM

Trgovinski sporazum s Kolumbijo in Perujem, ki se izvaja pet let, dobro deluje. Imel je stabilizacijski učinek v zvezi s padanjem cen primarnih proizvodov, kar je v obdobju 2015–2016 vplivalo na gospodarstvo držav Andske skupnosti. Sporazum je ustvaril pomembne poslovne priložnosti, ki jih podjetja na obeh straneh čedalje bolj izkoriščajo. Januarja 2017 se je sporazumu s Kolumbijo in Perujem pridružil Ekvador.

¹⁹ Konvencija št. 87 o sindikalni svobodi, Konvencija št. 98 o uporabi načel o pravicah organiziranja in kolektivnega dogovarjanja, Konvencija št. 29 o prisilnem ali obveznem delu in Konvencija št. 105 o odpravi prisilnega dela.

²⁰ Resolucija Evropskega parlamenta z dne 18. maja 2017 o izvajanju prostotrgovinskega sporazuma med Evropsko unijo in Republiko Korejo (2015/2059(INI)).

Sporazum je imel zelo pozitiven učinek na MSP. Glede na kolumbijske statistične podatke, tudi ob neupoštevanju rudarskega sektorja, je na primer leta 2017 v EU izvažalo skupno 1 155 kolumbijskih družb, od tega 328 MSP in 582 mikropodjetij.

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Leta 2017 se je trend, ugotovljen v letih 2015 in 2016, obrnil in vse tri partnerske države so poročale o povečanju dvostranske trgovine z EU, ta se je za Kolumbijo povečala za 7 %, za Peru za 16 %, za Ekvador pa za izjemnih 20 % v prvem letu izvajanja.

Stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz Kolumbije in Peruja je ostala stabilna pri 97 % oziroma 96 %, Ekvador pa je preferenciale uporabil 97-odstotno. Stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Kolumbijo v letu 2017 je bila 68-odstotna, kar pomeni rahlo znižanje z 71 % leta 2016, za Peru je bila 52-odstotna, za Ekvador pa 42-odstotna.

Izvoz kmetijskih proizvodov iz EU v njene tri andske partnerske države se je še povečeval, še bolj pa naj bi se povečal po popolnem izvajanju poglavja o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih. Kolumbija in Peru sta leta 2017 izboljšala uporabo svojih tarifnih kvot, kar velja tudi za izvoznike iz EU. Za Ekvador, ki se je sporazumu šele pridružil, je uporaba na obeh straneh še vedno majhna. Leta 2017 se je stabilizacijski mehanizem za banane razširil na Ekvador. Poleg kmetijskega sektorja je imelo od boljšega dostopa na trg korist tudi več industrijskih sektorjev, vključno s farmacevtskim sektorjem ter sektorjema strojev in motornih vozil.

Trgovina s storitvami je ostala precej stabilna, EU pa je dosegla precejšen presežek pri vseh partnerjih. EU je še vedno največji tuji vlagatelj v Kolumbiji in Peruju. Stopnja neposrednih tujih naložb EU v Ekvadorju je še vedno nizka zaradi zapletenih predpisov in pravnih postopkov ter pomanjkljivosti pri sodnem izvrševanju pogodb.

Perujsko in kolumbijsko sadje je glavna sestavina za rast luksemburškega podjetja

Družba TUKI, ki jo je ustanovil Harald-Sven Sontag in ima sedež v Luxembourg, proizvaja in prodaja sokove iz eksotičnega sadja v Luksemburgu, Belgiji, Franciji in Nemčiji. Da bi ponudili visoko kakovostne naravne izdelke, Sontag uporablja plodove bodeče anone, pomaranče quito in vrsto robid, uvožene iz Kolumbije. Prodaja zunaj Luksemburga zajema 20 % prometa, Harald-Sven pa bi prodajo rad podvojil.

Zaradi evropskega trgovinskega sporazuma in čedalje večje priljubljenosti tega sadja, zaradi česar so potrebne večje količine tega sadja, pri družbi TUKI zdaj načrtujejo, da bodo sadje kupovali neposredno od kolumbijskih kmetov. To bo Harald-Svenu pomagalo, da še razširi svoje poslovanje.

Kabinska žičnica, izdelana v Avstriji, se bo uporabljala v Bogoti

Družba Doppelmayr s sedežem v Vorarlbergu v Avstriji, ki je začela kot majhna delavnica, je postala vodilna svetovna proizvajalca kabinskih žičnic. Sporazum o prosti

trgovini med EU in Kolumbijo je družbi Doppelmayr omogočil, da poslovanje razširi v Južno Ameriko. Zaradi navedenega sporazuma je zgradila kabinsko žičnico, ki prevaža 2 600 ljudi na uro in naj bi bila leta 2018 v Bogoti vključena v sistem javnega prevoza. Uspeh družbe Doppelmayr koristi lokalnim avstrijskim dobaviteljem: pogodbe, sklenjene z družbami iz Wolfurta in okolice, so skupaj vredne več kot 50 milijonov EUR. Prispevek družbe Doppelmayr h gospodarstvu Vorarlberga zajema približno 158 milijonov EUR na leto, letna naročila avstrijskih podjetij pa obsegajo 325 milijonov EUR.

Sporazum o prosti trgovini med EU in Kolumbijo je dal krila družbi Kaeser Kompressoren

KAESER Kompressoren, srednje velika družba v družinski lasti z Bavarskega v Nemčiji, je bila ustanovljena pred sto leti in v svojih obratih v Coburgu (na Bavarskem) in Geri (v Turingiji) proizvaja sisteme stisnjene zraza. Danes po vsem svetu zaposluje 6 000 ljudi in 90 % svoje proizvodnje izvaža v države po vsem svetu. Trgovinski sporazum med EU in Kolumbijo je družbi Kaeser omogočil, da razširi svojo kolumbijsko podružnico Kaeser Compresores, zlasti zaradi postopnega zniževanja uvoznih tarif, ki bodo leta 2019 popolnoma odpravljene. Družba Compresores de Colombia zaposluje 200 ljudi.

„Trgovinski sporazum med EU in Kolumbijo je družbi zaradi znižanja uvoznih tarif omogočil precejšnje izboljšanje prodaje na naraščajočem kolumbijskem trgu,“ pravi Nelson Lopez, generalni direktor družbe KAESER Compresores de Colombia.

Napredek pri izvajanju in odprta vprašanja

Leta 2017 je bilo mogoče zaznati več pozitivnih ukrepov. Kolumbija je po ugovoru, ki ga je EU vložila pri STO, odpravila omejitve za uvožene žgane pijače, za kar je spremenila svoj zakon o žganih pijačah. Sočasno je napovedala tudi vzpostavitev enakih konkurenčnih pogojev za uvožena tovorna vozila, te zaveze pa se morajo še izvesti. Poleg tega je pojasnila svoje zaveze v okviru priloge o vladnih naročilih k sporazumu, s čimer bi se moral izboljšati dostop družb iz EU do javnih naročil na lokalni ravni. Peru je odobril skoraj popoln dostop na trg za mlečne izdelke.

Odprta vprašanja, ki jih Komisija s svojimi partnerji obravnava v Odboru za trgovino, vključujejo tehnične ovire v trgovini v Kolumbiji in davčno diskriminacijo v Peruju, ki uporablja ugodnejšo davčno obravnavo za žgano pijačo Pisco in s tem diskriminira uvožene žgane pijače. Za izvoz kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU še vedno veljajo omejitve zaradi zapletenega pridobivanja obveznih uvoznih dovoljenj in tarifnih kvot, ki jih Ekvador samovoljno omejuje. Poleg tega si EU še vedno prizadeva doseči, da bi njene tri andske partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, sprejele delitev pošiljk za izdelke s poreklom, ki prečkajo tretjo državo.

Pravice delavcev in varovanje okolja

Andske partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini z EU, so vse bolj odprte za razpravo o izvajanju delovnopравnih in okoljskih določb na podlagi poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju. EU je vzpostavila dejavnosti sodelovanja z vsemi tremi partnerskimi državami, vključno z dejavnostmi v zvezi z delovnimi inšpekcijami in formalizacijo delovnih razmerij s Perujem ter v zvezi z izvajanjem Konvencije o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES), krožnim gospodarstvom in družbeno odgovornostjo podjetij s Kolumbijo. Z Ekvadorjem so se vse leto izvajali ukrepi za ozaveščanje in krepitev zmogljivosti za pomoč v začetni fazi izvajanja poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju.

Vse tri andske partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, se še naprej spopadajo s pomembnimi izzivi. Peru mora močno izboljšati svoje notranje posvetovalne mehanizme in okrepiti prizadevanja za izvajanje svojih bistvenih obveznosti. Kolumbija se je z ustanovitvijo notranje svetovalne skupine, ki bo dopolnila njene obstoječe posvetovalne mehanizme, odzvala na ponavljajoče se zahteve civilne družbe. Ekvador je v prvem letu izvajanja poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju konstruktivno sodeloval z EU, delo pa se bo zdaj osredotočilo na konkretne točke ukrepanja.

3.3 SPORAZUM O PRIDRUŽITVI MED EU IN SREDNJO AMERIKO

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Sporazum o prosti trgovini, ki je del sporazuma o pridružitvi med EU in šestimi srednjeameriškimi državami (s Panamo, Kostariko, Hondurasom, Gvatemalo, Nikaragvo in Salvadorjem), je pet let po začetku veljavnosti dobil nov zagon, saj so se trgovinski tokovi EU s Srednjo Ameriko leta 2017 povečali za 7,2 %.

Sporazum in njegov institucionalni okvir sta poleg trgovinskih tokov v višini 11 milijard EUR med državami Srednje Amerike in EU skupaj s programi EU v tej regiji okrepila regionalno gospodarsko povezovanje v Srednji Ameriki. Uvoz v EU iz zadevne regije se je močno povečal v petih od šestih držav v regiji. Izvoz iz EU v Srednjo Ameriko se je na splošno povečal, čeprav zmerneje.

Uporaba tarifnih kvot se je leta 2017 izboljšala za obe regiji, osredotočena pa je bila na določene izdelke. Srednja Amerika je v celoti izkoristila svojo kvoto za sladkor in neustekleničeni rum, izvozniki iz EU pa so izboljšali svojo uporabo tarifnih kvot, zlasti za mleko v prahu (ta je bila 91-odstotna).

Stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz Srednje Amerike je bila znova visoka, in sicer je bila v povprečju 95-odstotna. Podatki za izračun stopnje uporabe preferenciala za izvoz iz EU v Srednjo Ameriko niso bili na voljo.

Trgovina s storitvami med regijama se je še naprej povečevala v absolutnem in relativnem smislu, leta 2016 pa je zajemala skoraj 40 % vrednosti celotne trgovine. Panama je namembni kraj za približno 60 % izvoza iz EU v zadevno regijo in za več kot 60 % celotne trgovine s storitvami.

EU je v regiji še vedno razmeroma veliko vlagala. Stopnja neposrednih tujih naložb EU v Srednji Ameriki je bila na primer leta 2016 dvakrat ali več kot dvakrat večja od tiste v

Kolumbiji ali Peruju s podobnimi ali nižjimi tržnimi vrednostmi in je bila bolj podobna tisti z Argentino, ki je imela leta 2016 za 50 % večji trgovinski tok z EU.

Pravice delavcev in varovanje okolja

Po ustanovitvi domačih svetovalnih skupin v vseh državah Srednje Amerike je bil dosežen mejnik pri izvajanju poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju. EU je znova financirala različne dejavnosti med drugim skupaj z MOD, OECD in lokalno civilno družbo, ki delujejo v zadevni regiji, s poudarkom na pomembnih temah, kot so družbena odgovornost podjetij in odgovorno poslovno ravnanje, vključno s strokovnimi srečanji. EU je zagotovila tudi sredstva regionalnemu uradu MOD za podporo učinkovitemu izvajanju temeljnih konvencij MOD v Salvadorju in Gvatemali.

Napredek pri izvajanju in odprta vprašanja

Po dolgem in napornem procesu se je pridružitveni odbor leta 2018 dogovoril o obojestransko zadovoljivi rešitvi načela, ki bi morala utreti pot popolni vključitvi Hrvaške v sporazum, kar se bo, da bo lahko začelo veljati, izvedlo v skladu s potrebnimi zakonskimi zahtevami.

Pridružitveni odbor je pred kratkim obravnaval tudi vprašanje v zvezi s pomanjkanjem podatkov, ki jih morajo severnoameriške partnerske države predložiti za izračun stopenj uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Srednjo Ameriko. Pododbor za dostop na trg je bil odgovoren za opredelitev razlogov in morebitnih rešitev, da bi se pomanjkljivosti odpravile.

Uspeh španske družbe za predelavo rib zaradi sporazuma o prosti trgovini med EU in Srednjo Ameriko

Grupo Calvo, španska skupina družb, ki se ukvarjajo z ribolovom, predelavo in distribucijo živil v pločevinkah, je sčasoma iz majhne tovarne za konzerviranje v galicijskem mestu Carballo zrasla v mednarodno skupino živilskih družb. Danes deluje v več kot 70 državah in zaposluje več kot 5 000 ljudi. Eden od osrednjih trgov družbe je Srednja Amerika, kjer ima največji obseg prodaje v Kostariki, sledita pa ji Panama in Salvador.

Skupina Grupo Calvo je leta 2013, po začetku veljavnosti trgovinskega sporazuma med EU in šestimi srednjeameriškimi državami, lahko uporabila kvoto, dodeljeno srednjeameriškemu partnerjem, za izvoz približno 160 ton tuna. Od takrat njeno poslovanje v Srednji Ameriki v zadnjih nekaj letih vztrajno in stalno raste. Od podpisa pridružitvenega sporazuma je stalno poudarjala pravno varnost in naložbene priložnosti, ki jih bo sporazum omogočil regiji. To je skupini olajšalo vzpostavitev strateških povezav z nacionalnimi subjekti, ki lokalnim proizvajalcem in MSP omogočajo uporabo dobrih praks. Skupina Grupo Calvo je postala vodilna na področju inovativnih poslovnih modelov v Kostariki.

3.4. Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado (CETA)

Prve izkušnje

Začasno se je začel uporabljati²¹ šele 21. septembra 2017, sklepne ugotovitve o vplivu na trgovinske tokove še niso mogoče, vendar so koristi že vidne.

- ✓ V prvih devetih mesecih uporabe sporazuma (od oktobra 2017 do junija 2018) se je izvoz blaga iz EU v Kanado povečal za 7 %, in sicer najbolj kmetijski izvoz v segmentu sadja in oreškov (29 %) ter segmentu penečega vina (11 %);
- ✓ za 8 % se je povečal tudi izvoz strojev in aparatov (ena petina izvoza iz EU v Kanado). Izvoz zdravil (ena desetina izvoza iz EU v Kanado) se je povečal za 10 %. Povečal se je tudi izvoz iz EU v drugih segmentih, na primer pohištva (10 %), parfumov/kozmetičnih izdelkov (11 %), obutve (8 %) in oblačil (11 %);
- ✓ Komisija skrbno spremlja uporabo in zbira informacije o dodeljevanju in prenosu tarifnih kvot za sir.

Ukrepi, sprejeti za spodbujanje izvajanja

Hitro se je nadaljevalo delo v zvezi z vzpostavitvijo celovitega institucionalnega okvira, sestavljenega iz 13 odborov in šestih posebnih dialogov, v okviru katerih se poroča skupnemu odboru CETA. V prvi polovici leta 2018 se je sestalo več odborov, vključno s tistimi, ki so namenjeni geografskim označbam, sanitarnim in fitosanitarnim ukrepom, carinam in javnim naročilom, e-trgovanju, vinu in žganim pijačam, izvedla pa sta se tudi dialoga, namenjena gozdarskim proizvodom in dostopu na trg biotehnoloških proizvodov. Več informacij je na voljo [na tej povezavi](#).

Odbor za trgovino in trajnostni razvoj se je prvič sestel 13. septembra 2018, skupno poročilo pa je na voljo [na tej povezavi](#). EU in Kanada sta med drugim proučili skupne ukrepe za izvajanje Pariškega sporazuma in načine za olajšanje vključevanja zadevnih predstavnikov civilne družbe. Komisija in Kanada sta razpravljali tudi o zgodnjem pregledu določb o trgovini in trajnostnem razvoju, kar je v skladu z zavezo Komisije iz [skupnega interpretativnega instrumenta](#) o sporazumu CETA.

Poleg tega je Komisija za zainteresirane strani v sodelovanju z državami članicami in Kanado pripravila [smernice o pravilih o poreklu v sporazumu CETA](#), ki se stalno izpopolnjujejo.

Komisija je s sporazumom CETA še korak bližje večji preglednosti, in sicer s pravočasnim objavljanjem informacij o dejavnostih institucionalnih organov na spletni strani [Meetings and documents](#) (Srečanja in dokumenti), namenjeni sporazumu CETA.

²¹ V skladu s členom 218(5) lahko EU po odobritvi Sveta v obdobju med podpisom in začetkom veljavnosti v celoti ali delno začasno uporablja trgovinski sporazum ali kateri koli drug mednarodni sporazum. Začasna uporaba sporazumov je v skladu z dolgotrajno mednarodno prakso v zvezi s sporazumi.

Nova navodila po korakih v zvezi s sporazumom CETA za podjetja in namenski prostor za sporazum CETA v [podatkovni zbirki o dostopu na trge](#) so se izkazali za zelo uspešne, ta instrumenta pa sta lahko navdih za prihodnje sporazume.

Za spremljanje in nadaljnje izboljšanje izvajanja sporazuma CETA je [skupina strokovnjakov o trgovinskih sporazumih EU](#) 11. julija 2018 razpravljala o trenutnem stanju.

Poljska jabolka: pripravljene na sadove sporazuma CETA

Družba Ewa-Bis s sedežem v Varšavi dobavlja konvencionalno in ekološko pridelane proizvode v več kot 25 držav. Njen lastnik Marek Marzec je skupaj s sredstvi EU, prejetimi leta 2014, vzpostavil informacijski sistem med podjetji, s katerim pripravlja zbirko podatkov o dobaviteljih in kupcih po vsem svetu. Družba Ewa-Bis je v Torontu vzpostavila povezave v pričakovanju širitve poslovnih dejavnosti, da bi izkoristila sporazum CETA, zlasti ničelno stopnjo carinskih dajatev za izvoz sadja in zelenjave v Kanado. Korist bo imela tudi od poenostavljenih in hitrejših odobritev za izvoz rastlin, sadja in zelenjave iz EU v Kanado.

Najboljši francoski siri na kanadskih mizah

Maison Mons je francosko družinsko podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1964 ter je specializirano za zorenje in prodajo tradicionalno proizvedenih visokokakovostnih sirov. Družba nabavlja 190 vrst sira s 130 kmetij in jih izvaža v več kot 25 držav, tudi v Kanado. Upa, da bo, zdaj ko je vzpostavljen sporazum CETA, povečala izvoz, saj se bo s sporazumom CETA več kot podvojila dajatev prosta kvota za izvoz sira iz EU v Kanado, in sicer z 8 000 na 18 500 ton. Družba Maison Mons bo s svojimi proizvodi lahko izkoristila tudi prednosti zaščite 140 značilnih evropskih regionalnih prehranskih proizvodov in pijač na kanadskem trgu.

Izvršni direktor Hervé Mons: „Sporazum CETA spodbuja nove posle. Od začetka veljavnosti sporazuma že imamo številna naročila kanadskih trgovcev na drobno za naše sire.“ Laure Dubouloz, direktor prodaje za Severno Ameriko, pravi: „Od začetka veljavnosti sporazuma CETA prejemamo proizvodbe trgovcev na drobno iz Kanade o naših siri. Zanje podvojitev dajatev proste kvote pomeni, da lahko ponujajo večje število visokokakovostnih vrst sirov. Navdušeni smo nad to novo priložnostjo na trgu.“

Stari irski viski bodo pili tudi v Kanadi

Družba Chapel Gate Irish Whiskey Company s sedežem v grofiji Clare je edina družba na Irskem, ki viski proizvaja pod carinskim nadzorom. Ustanoviteljica Louise McGuane viski pridobiva iz več destilarn z vse Irske in ga zori v lastnem skladišču. Ko je pripravljen, se z mešanjem ustvari edinstvene pijače. Ta družba je globalno MSP, zato je približno 70 % njenega izvoza namenjenega na trge zunaj EU in pričakuje se, da se bodo prihodki naslednje leto potrojili. Trgovinski sporazumi, kot je CETA, manjšim družbam, kot je Chapel Gate, omogočajo rast in uspešno konkuriranje na teh trgih. Sporazum CETA zlasti zagotavlja učinkovitejše izvrševanje pravil, ki ščitijo njeno blagovno znamko pred posnemanjem. Zmanjšuje tudi upravne postopke, zlasti na

provincialni ravni, kar olajša izvoz.

Izvršna direktorica Louise McGuane: „Sporazum odpira pot malim podjetjem, kot je moje, ki mora izvažati, da preživi in raste. Z zmanjšanjem davčnega bremena lahko postanemo precej bolj konkurenčni na svetovnem trgu. Alkohol je na splošno močno zaščiten sektor po vsem svetu, zato je odprava trgovinskih ovir za nas ključna, saj nam omogoča dostop do trgov, do katerih drugače ne bi mogli dostopati.“

4. POGLOBLJENA IN CELOVITA PROSTOTRGOVINSKA OBMOČJA²²

Trenutno stanje

Pridružitveni sporazumi EU z Gruzijo, Republiko Moldavijo (Moldavijo) in Ukrajino so namenjeni poglobitvi političnega pridruževanja in pripravi na postopno gospodarsko povezovanje med EU in njenimi tremi vzhodnimi partnerskimi državami v okviru vzhodnega partnerstva kot dela evropske sosedске politike.

Poglobljena in celovita prostotrgovinska območja imajo dva glavna sestavna dela:

- vzajemno odpiranje trga za blago z majhno asimetrijo v korist vzhodnih partneric in
- obsežno približevanje zakonodaje pravu EU, zlasti na področjih, povezanih s trgovino.

Po več kot dveh letih uporabe z Ukrajino ter več štirih letih z Moldavijo in Gruzijo so dobri rezultati že vidni in trgovina se povečuje. Približevanje zakonodaje postopoma napreduje. Njen vpliv na dinamiko trgovanja in njeno trajnost je treba obravnavati srednje- do dolgoročno.

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

EU je največja trgovinska partnerica vseh treh držav, pri čemer je leta 2017 trgovina z EU obsegala 56 % celotne trgovine Moldavije, 42 % celotne trgovine Ukrajine in 27 % celotne trgovine Gruzije. EU ima pozitivno trgovinsko bilanco z vsemi tremi državami.

- ✓ Trgovina med EU in Ukrajino se močno povečuje. Izvoz iz EU v Ukrajino in uvoz v EU iz Ukrajine sta se povečala za 22 % oziroma 27 %, zlasti zaradi stabilizacije gospodarskega položaja po gospodarski krizi v letih 2014 in 2015;
- ✓ tudi trgovina z Moldavijo se je leta 2017 povečala, pri čemer se je uvoz v EU povečal za 23 %, in sicer nekoliko več od izvoza iz EU, ki se je povečal za 19 %. Moldavsko gospodarstvo raste in moldavske družbe so izboljšale svojo učinkovitost kot dobavitelji strojev, živil ter nekaterih kmetijskih proizvodov in tekstilnih izdelkov;

²² Poglobljeno in celovito prostotrgovinsko območje med EU in Ukrajino se je začelo začasno uporabljati 1. januarja 2016. Poglobljeni in celoviti prostotrgovinski območji z Gruzijo in Moldavijo pa sta se začeli začasno uporabljati 1. septembra 2014.

- ✓ trgovina med EU in Gruzijo se je povečala za 6 %, pri čemer se je izvoz iz EU povečal le za 1,4 %, uvoz v EU pa za 23 % in je zajemal zlasti mineralne proizvode, kot so rude, žlindre in pepeli.

Stopnje uporabe preferencialov za uvoz v EU iz vseh treh partnerskih držav v okviru poglobljenih in celovitih prostotrgovinskih območij so kljub rahlemu znižanju v primerjavi z letom 2016 ostale razmeroma visoke, tj. 77 % za Gruzijo, 85 % za Moldavijo in 87 % za Ukrajino. Stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Gruzijo se je močno zvišala, in sicer z 71 % leta 2016 na 77 % leta 2017. Podatki za Ukrajino in Moldavijo niso bili na voljo.

Ukrajina, Moldavija in Gruzija niso popolnoma izkoristile preferencialnih tarifnih kvot za kmetijske proizvode, ki jih je dodelila EU, saj še ne izpolnjujejo vseh zahtev glede sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov, poleg tega se spopadajo z nekaterimi težavami v zvezi z uveljavitvijo njihovih izdelkov na trgu.

V obdobju 2015–2016 se je izvoz storitev iz EU v zadevne tri partnerske države povečal za 6 %, uvoz v EU pa za 3 %. Izvoz iz EU v Ukrajino se je povečal za 9 %, uvoz pa se je zmanjšal za 2 %. Uvoz v EU iz Gruzije je ostal stabilen, izvoz iz EU pa se je zmanjšal za 33 %. Izvoz storitev iz EU v Moldavijo se je zmanjšal za 16 %, uvoz v EU pa za 35 %.

Leta 2016 so se tokovi neposrednih tujih naložb iz EU v Moldavijo povečali za 183 % (čeprav z zelo nizke ravni), naložbeni tokovi iz Moldavije v EU pa so se zmanjšali za 145 %. Naložbeni tokovi iz Gruzije so ostali stabilni, tokovi iz EU v Gruzijo pa so se v primerjavi z letom 2015 zmanjšali. Neposredne tuje naložbe EU v Ukrajini so leta 2016 ostale na nizki ravni.

Napredek pri izvajanju poglobljenih in celovitih prostotrgovinskih območij in odprta vprašanja

Ukrajina ni uporabila višjih izvoznih dajatev za izvoz odpadne kovine v EU, prepoved izvoza neobdelanega lesa, uvedena leta 2015, pa še vedno velja kljub močnim prizadevanjem EU, da bi z Ukrajino rešila ta vprašanja. Komisija ob svojem konstruktivnem pristopu in odporu Ukrajine do napredka zdaj razmišlja o obravnavanju te trgovinske ovire prek mehanizma za reševanje sporov, predvidenega v okviru poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja.

Moldavija je po sodbi vrhovnega sodišča odpravila pomanjkljivosti pri zaščiti geografske označbe EU „Prosecco“. Ob tem mora še vedno odpraviti pomisleke glede pomanjkanja preglednosti pri distribuciji električne energije in diskriminacije, prisotne v zvezi z zakonom o lokalnih virih za trgovce na drobno. O teh vprašanjih razpravljajo organi izvajanja, poleg tega te razprave potekajo tudi na politični ravni.

Kar zadeva sanitarne in fitosanitarne ukrepe, je Moldavija dosegla dober napredek, saj je sprejela in decembra 2017 začela izvajati svojo sanitarno in fitosanitarno strategijo, Gruzija pa je sprejela zakonodajni načrt. Ukrajina bi jima morala slediti leta 2018. Število družb, ki prejmejo dovoljenja EU za izvoz kmetijskih proizvodov v Ukrajino, se povečuje.

Ukrajina in Moldavija sta pokazali zanimanje za začetek pogajanj o sporazumih o ugotavljanju skladnosti in priznavanju industrijskih izdelkov.

Vse tri države so sprejele spodbudne ukrepe za izboljšanje svojih sistemov javnih naročil in so izvedle obsežne strategije reform. To vključuje sistem za e-javno naročanje v Ukrajini in Moldaviji, s katerim bi se morala okrepiti učinkovitost in zmanjšati korupcija.

Podpora EU reformam

EU zagotavlja finančno in tehnično pomoč v vseh treh partnerskih državah, da bi podprla domače reforme, ki izhajajo iz poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja, in spodbudila upravno zmogljivost institucij, ki bodo te reforme oblikovale in izvajale. Podpora EU zajema raznovrstna področja, kot so varnost hrane, tehnični predpisi in standardi, javna naročila, intelektualna lastnina, konkurenca in druga. Podpora EU se izvaja na več načinov (kot so tesno medinstitucionalno sodelovanje, [izmenjava informacij in tehnična pomoč \(TAIEX\)](#) ali pogodbe EU o izvedbi sektorskih reform, ki vključujejo podporo proračuna za izvajanje političnih ukrepov).

Podpora EU, namenjena MSP

MSP v državah, ki so podpisale sporazum o pridružitvi, vključno s poglobljenim in celovitim prostotrgovinskim območjem z EU, dobijo dodatno podporo iz instrumenta poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja za MSP. Ta instrument bo prejel približno 200 milijonov EUR nepovratnih sredstev iz proračuna EU, da bi se omogočile nove naložbe MSP v vrednosti vsaj 2 milijard EUR. Ta sredstva podjetjem v Gruziji, Moldaviji in Ukrajini pomagajo pri prilagajanju na nove tržne zahteve z racionalizacijo postopkov in vlaganjem v novo opremo, da bi se upoštevala pravila EU na področjih, kot so kakovost in varnost, energijska učinkovitost in okoljska skladnost.

Romunska programska oprema za banke v Moldaviji

Romunska družba Allevo s sedežem v Bukarešti ima 50 zaposlenih in zagotavlja programske rešitve, ki finančnim institucijam pomagajo pri poslovanju, obdelavi plačil ter izpolnjevanju evropskih in lokalnih standardov in predpisov. Kot je predvideno v okviru poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja, Moldavija sprejema predpise EU, ki moldavskim bankam omogočajo boljši položaj na širšem trgu finančnih storitev. S tem se odpirajo poslovne priložnosti za družbo Allevo, ki zagotavlja rešitve, prilagojene potrebam bank. Poleg tega se podjetja iz EU, kot je Allevo, ki poslujejo v Moldaviji, v okviru poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja zdaj obravnavajo kot moldavska podjetja, kar jim olajša poslovanje. Zaradi poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja večina finančne ureditve v Moldaviji temelji na modelu EU, kar poenostavlja prodajo storitev EU.

Poljska družba za opremo, ki se uporablja na prostem, se vzpenja v nove višave v Ukrajini

Poljska družba Fjord Nansen s sedežem v vasi Chwaszczyno v bližini mesta Gdynia je specializirana za opremo, ki se uporablja na prostem, kot so šotori, nahrbtniki, spalne vreče, termovke in oblačila za uporabo na prostem. Kot je potrdil njen lastnik Dariusz Staniszewski, je izvoz za družbo Fjord Nansen čedalje pomembnejši. Glavni trg je

Ukrajina. Družba je leta 2011 izvozila rekordnih 23 % svoje proizvodnje v Ukrajini. Prostotrgovinsko območje med EU in Ukrajino, ki se uporablja od januarja 2016, spodbuja rast podjetja in sprostitve njegovega celotnega potenciala.

Ukrajinska modna družba uporablja sporazum o prosti trgovini kot odskočno desko za dobavo vodilnih evropskih blagovnih znamk

Ključni cilj vzpostavitve poglobljenih in celovitih prostotrgovinskih območij je podpiranje razvoja podjetij in s tem večja gospodarska stabilnost v partnerskih državah. Družba Uzhgorod clothing factory izvaja naročila znanih evropskih strank, kot sta modni hiši Gerry Weber in Marc O'Polo ter sodeluje z modnima hišama Hugo Boss in Dolce & Gabanna. Direktor družbe kot zelo pomemben trenutek poudarja 1. januar 2016, ko so ukrajinski carinski uradi zaradi začetka uporabe poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja začeli izdajati potrdila o poreklu za blago, zaradi česar so se zagotovile preferencialne carinske dajatve pri uvozu blaga v EU. Družba Uzhgorod clothing factory v Evropo letno dobavlja 400–450 tisoč kosov oblačil in ima 300 zaposlenih.

Pravice delavcev in varovanje okolja

Izvajanje poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju je napredovalo. V Moldaviji in Gruziji že nekaj let delujejo svetovalni mehanizmi civilne družbe. Naslednji korak za Moldavijo je vzpostavitev delovnega načrta za izvajanje poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju. Gruzija je delovni načrt za poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju sprejela leta 2018, ob tem so se izvedli konstruktivni dialogi o delovnih standardih, zlasti delovnih inšpektoratih kot ključni instituciji za njihovo učinkovito izvajanje, ter o zadevah v zvezi z okoljskimi in podnebnimi spremembami, pri teh dialogih so sodelovali tudi organi civilne družbe. V Ukrajini se je začel dialog med pogodbenicama s poudarkom na trajnostnem gospodarjenju z gozdovi, pododbor za trgovino in trajnostni razvoj pa mora še razpravljati o delovnopравnih določbah. Ustanoviti je treba še ukrajinsko svetovalno skupino za civilno družbo.

5. SPORAZUMI O PROSTI TRGOVINI PRVE GENERACIJE

Uvod

V tem poročilu so sporazumi o prosti trgovini prve generacije tisti sporazumi o prosti trgovini, ki so bili s pogajanjem sklenjeni pred objavo sporočila o globalni Evropi leta 2006, in stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi, ki so bili z državami Zahodnega Balkana sklenjeni med letoma 2009 in 2016. Od sporazumov, ki se uporabljajo, so v poročilu zajeti naslednji²³:

- sporazuma o prosti trgovini s Švico in Norveško²⁴ iz 70. let prejšnjega stoletja,
- sporazumi o prosti trgovini s sredozemskimi partnerskimi državami EU²⁵ kot del pridružitvenih sporazumov, sklenjenih v 90. letih 20. stoletja,
- sporazuma o prosti trgovini z Mehiko in Čilom (iz let 2000 oziroma 2003),
- carinska unija s Turčijo (1995),
- stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi s petimi državami Zahodnega Balkana (sklenjeni v obdobju 2001–2016).

Med uporabo sporazumov o prosti trgovini se je dvosmerna trgovina povečala v vseh primerih. Stopnje uporabe preferencialov za uvoz v EU iz partnerskih držav so bile med 97 % (uvoz iz Alžirije in Egipta) in 69 % (uvoz iz Norveške), povprečna stopnja pa je bila 87-odstotna. Statistični podatki, potrebni za izračun stopenj uporabe preferencialov za izvoz iz EU v partnerske države, niso bili na voljo od vseh partnerskih držav. Kjer so bili podatki na voljo, so bile stopnje uporabe preferencialov med 86 % (izvoz iz EU v Izrael) in 44 % (izvoz iz EU v Egipt)²⁶. V sporazumih o prosti trgovini prve generacije storitve niso zajete, razen v primeru Mehike in Čila.

EU in Mehika sta aprila 2018 dosegli načelni dogovor o trgovinskem delu posodobljenega splošnega sporazuma med EU in Mehiko. Pogajanja za nadgradnjo veljavnega sporazuma o prosti trgovini s Čilom in Tunizijo še potekajo, začela pa so se tudi z Marokom. Komisija je dobila zeleno luč za začetek pogajanj z Jordanijo in Egiptom, ko bosta ti državi pripravljeni. Predlagala je tudi začetek pogajanj za posodobitev carinske unije s Turčijo.

5.1 Švica

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Švica je največja trgovinska partnerica EU, s katero je sklenjen sporazum o prosti trgovini, in njena tretja največja trgovinska partnerica na splošno. Izvoz iz EU se je v letih 2016 in 2017

²³ Sporazuma z Islandijo in Ferskimi otoki v tem poročilu nista zajeta. Sporazum o prosti trgovini z Južno Afriko je bil nadomeščen s sporazumom o gospodarskem partnerstvu z državami Južnoafriške razvojne skupnosti (SADC, glej oddelek 6.1).

²⁴ Sporazum o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) iz leta 1992 z Islandijo, Lihtenštajnom in Norveško je okrepil prosti pretok blaga, storitev, naložb in oseb na tem območju. Ta sporazum v tem poročilu ni obravnavan.

²⁵ Alžirija, Egipt, Izrael, Jordanija, Libanon, Maroko, Palestina in Tunizija.

²⁶ Komisija proučuje morebitne razloge za nizko stopnjo uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Egipt. Med morebitnimi razlogi bi lahko bile nizke tarife za večino proizvodov ali obremenjujoči postopki lokalnih organov, ki se uporabljajo za določitev porekla.

povečal za 6 %, nekoliko bolj kot v zadnjem desetletju (5 %), uvoz v EU pa se je zmanjšal za 9 %. Trend nižanja stopnje uporabe preferencialov za uvoz v EU iz Švice se je leta 2017 obrnil, saj je bila stopnja uporabe preferencialov znova 85-odstotna. Stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Švico je v zadnjih štirih letih stabilna in je bila leta 2017 78-odstotna.

Švica je druga največja partnerica EU na področju storitev. Vrednost storitev, ki jih zagotavljajo družbe iz EU v Švici in obratno, hitro narašča. Med letoma 2016 in 2017 se je izvoz storitev iz EU povečal za 12 %, uvoz v EU pa se je zmanjšal za 26 %, s čimer se je več kot podvojil trgovinski presežek EU, ki je leta 2017 znašal 58 milijard EUR²⁷. EU in Švica nista sklenili celovitega sporazuma o storitvah, ampak so storitve le delno zajete v okviru sporazumov o kopenskem in zračnem prometu in sporazumu o prostem gibanju oseb, s čimer se kaže potencial za nadaljnji razvoj trgovine.

Izboljšanje institucionalnega okvira za trgovino med EU in Švico

O izboljšanju institucionalnega okvira za trgovinske odnose med EU in Švico, ki jih ureja sporazum o prosti trgovini iz leta 1972 in več sektorskih sporazumov, se razpravlja tudi v širšem okviru pogajanj o okvirnem institucionalnem sporazumu med EU in Švico.

5.2 Norveška

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Norveška je tretja največja trgovinska partnerica EU, s katero je sklenjen sporazum o prosti trgovini, in njena sedma največja partnerica za trgovino z blagom na splošno. Trgovina z blagom med Norveško in EU je zelo dinamična. Uvoz iz Norveške se je med letoma 2016 in 2017 povečal za 22 %. Povečal se je tudi izvoz na Norveško, čeprav počasneje (za 4,9 %).

Izvozniki iz EU od leta 2012 v celoti ali skoraj v celoti izkoristijo tarifne kvote, ki jih je Norveška dodelila za kmetijske proizvode (za govedino, svinjino in sir). Norveška je uporabila le štiri tarifne kvote, ki jih je dodelila EU.

Leto 2017 je bilo prvo leto od leta 2013, ko se je stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz Norveške (70 %) znova zvišala.

Novi sporazum o kmetijstvu

EU je leta 2017 na Norveško izvozila kmetijske proizvode v vrednosti 4,5 milijarde EUR in ta trend se še povečuje. Ko se bo začel sporazum o kmetijstvu, ki je bil podpisan decembra 2017, začasno uporabljati, bo izvoznikom iz EU in Norveške omogočil nove trgovinske priložnosti s 36 v celoti liberaliziranimi tarifnimi postavkami in tarifnimi kvotami, ki jih bosta odprli obe strani.

5.3 Sredozemske države

Dodelitev dostopa do trga EU je ključni instrument, ki podpira evropsko sosedsko politiko s svojim ciljem spodbujanja blaginje v partnerskih državah. V zvezi s tem sporazumi o prosti trgovini z Alžirijo, Egiptom, Izraelom, Jordanijo, Libanonom, Marokom, Palestino in

²⁷ Podatki o storitvah za leto 2017 za Švico so bili že na voljo.

Tunizijo zagotavljajo vzajemno liberalizacijo celotne trgovine z industrijskim blagom ter različne stopnje liberalizacije trgovine s kmetijskimi, predelanimi kmetijskimi in ribiškimi proizvodi. Vključujejo elemente asimetrije v korist večine sredozemskih partnerskih držav za spodbujanje gospodarskega razvoja v regiji in njihovo boljše vključevanje na notranji trg EU.

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

EU je glavna trgovinska partnerica večine teh držav in glavni vir uvoza. EU je tudi glavni namembni kraj za izdelke iz petih največjih gospodarstev v regiji (iz Alžirije, Egipta, Izraela, Maroka in Tunizije). Trgovina se je povečala na obeh straneh, vendar se je izvoz iz EU v njene partnerske države, razen v Tunizijo in Izrael, od začetka veljavnosti sporazumov povečal hitreje kot uvoz, čeprav se je glede na obdobje 2016–2017 izvoz iz EU v večini primerov povečeval počasneje kot uvoz (z izjemo Jordanije, Palestine in Tunizije). Izvoz iz EU v Alžirijo in Egipt se je v enakem obdobju zmanjšal, saj zanj veljajo pomembne trgovinske ovire.

Države, ki so sorazmerno bolj napredovale na področju diverzifikacije, kot so Maroko, Tunizija in Izrael, imajo sorazmerno manjše in stalnejše trgovinske primanjkljaje z EU. Leta 2017 si je Alžirija skoraj opomogla od trgovinskega primanjkljaja z EU in bo verjetno imela trgovinski presežek z EU, tako kot v letih pred letom 2015. Zdi se, da je to posledica zvišanja cen nafte in trgovinskih omejitev, ki jih Alžirija uporablja za izvoz iz EU.

Sredozemske partnerske države EU so leta 2017 dobro izkoristile trgovinske preferenciale, saj je povprečna stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz zadevnih osmih držav 87-odstotna. Podatki o stopnji uporabe preferencialov za izvoz iz EU so bili na voljo le za Izrael (86 %), Libanon (58 %) in Egipt (44 %) ²⁸. Večina partnerskih držav, razen Izraela in Maroka, je premalo izkoristila tarifne kvote za kmetijstvo, ki jih je dodelila EU, delno zaradi težav pri izpolnjevanju pravil EU o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih. Tudi izkoriščanje kvot, dodeljenih EU, v tej fazi ni povsem zadovoljivo.

Kar zadeva trgovino s storitvami in neposredne tuje naložbe, je EU največja ali ena izmed najpomembnejših partneric pri trgovini s storitvami in glavna ponudnica neposrednih tujih naložb v vseh zadevnih državah.

Španska družba najde trg za govedino na Bližnjem vzhodu

Špansko družinsko podjetje Cecinas Nieto je specializirano za gurmanske mesne izdelke. Nagrajena družba, ustanovljena leta 1965, svoje izdelke izvažajo v številne države po svetu, od nedavnega pa je osredotočena na Bližnji vzhod.

Trgovinski sporazum med EU in Libanom evropskim družbam, kot je Cecinas Nieto, pomaga pri izvozu izdelkov v Libanon brez omejitev, korist pa imajo tudi od postopne odprave tarif, ki bodo leta 2018 popolnoma odpravljene. To evropskim izvoznikom govejega mesa omogoča, da so v koraku z močno konkurenco iz držav, kot sta Indija in Brazilija.

Libanon ni edina država, v kateri je družba Cecinas Nieto dosegla rast poslovanja. Njeno mednarodno poslovanje ji je omogočilo, da ohrani stopnje zaposlenosti in

²⁸ Glej opombo 26 zgoraj.

poveča gospodarsko dejavnost v regiji.

Kofeinska spodbuda za svetovno trgovino: avstrijska kava poživlja trge v Sredozemlju in drugod

Dunaj že stoletja slovi po svojih kavarnah. Družba Coffeeshop Company, ki je na Dunaju svojo prvo trgovino odprla leta 1999, pod eno streho praži kavo, razvija kavne aparate in ustvarja pristno vzdušje.

Pri širjenju na trge zunaj EU je ključ do uspeha podjetja razumevanje lokalnih kavnih kultur in lokalnih tradicij. Poleg tega je družba izkoristila trgovinske posle EU z Marokom leta 2000 in Egiptom leta 2004: ustanavljanje franšiz je postalo lažje in cenejše, pocenili pa so se tudi izdelki. Danes ima družba Coffeeshop Company več kot 300 franšiz, ki zaposlujejo 4 500 ljudi, od teh je 36 franšiz v Egiptu, kjer naj bi jih odprla še 54. Podjetje je ustanovila družina Schärf in ostaja del skupine Schärf Group, ki je bila ustanovljena v petdesetih letih prejšnjega stoletja in je pomemben delodajalec v mestu Neusiedl am See, kjer ima sedež.

Za nekatere od teh sporazumov o prosti trgovini se načrtuje nadgradnja v poglobljena in celovita prostotrgovinska območja, ki bodo boljše ustrezala kompleksnejšim gospodarskim izmenjavam, ki zdaj potekajo med EU in njenimi sredozemskimi partnerskimi državami. Pogajanja za nadgradnjo sporazumov o prosti trgovini še potekajo s Tunizijo in so se začela z Marokom, Komisija pa je dobila zeleno luč za začetek pogajanj z Jordanijo in Egiptom, ko bosta ti državi pripravljene.

Regionalna nestabilnost še naprej vpliva na gospodarstvo v sredozemskih partnerskih državah EU, zaradi česar je težje privabiti tuje vlagatelje. Učinki krize v Siriji so negativno vplivali zlasti na gospodarstvo Jordanije in Libanona. Ukrepi za spodbujanje trgovine, povezani s sprostitvijo pravil o poreklu, ki so bili sprejeti v podporo Jordaniji za povečanje naložb, izvoza in zaposlitvenih priložnosti za jordanske in sirske begunce, so dosegli skromne rezultate. EU proučuje načine za okrepitev gospodarskega sodelovanja in pomoči, povezane s trgovino, s katerima bi se lahko sredozemskim državam zagotovila večja korist od liberalizacije trgovine z EU.

5.4 Mehika

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Leta 2017 se je dvostranska trgovina z blagom v primerjavi z letom 2016 povečala za 15 %, na 61,7 milijarde EUR. Povečal se je tudi trgovinski presežek EU z Mehiko, čeprav je uvoz v EU rasel hitreje kot izvoz iz EU.

Stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz Mehike je bila približno 71-odstotna, kar je močno zvišanje z 58 % leta 2016. Nasprotno pa se je stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Mehiko²⁹ znižala, in sicer s 85 % na 75 %³⁰.

Trgovina s storitvami se je skromneje povečala za 2,1 %, presežek EU pa se v primerjavi z letom 2015 ni spremenil. EU je bila s 27 % (6,5 milijarde EUR) skupnih tujih neposrednih naložb drugi največji vlagatelj za ZDA.

Španski chorizo gre v Mehiko

Špansko družinsko podjetje Tello je bilo ustanovljeno pred več kot 50 leti v Toledu v osrednji Španiji, ko se je Eusebio Tello odločil, da odpre malo podjetje za prodajo lokalno proizvedene svinjine, kuhane ali prekajene šunke, paštet in drugih izdelkov iz svinjine. Danes skupina Tello Group izvaža v več kot 40 držav.

Posodobljeni trgovinski sporazum med EU in Mehiko bo družbam, kot je Tello, z odpravo dajatev, ki trenutno znašajo 20 % na uvoz evropske svinjine, pomagal pri širitvi in dostopu do mehiškega trga s 125 milijoni potrošnikov. Zaradi sporazuma bo uvoz svinjine iz klavnic v državah EU postal lažji. Ko bo Mehika na primer odobrila izvoz iz države EU, kot je Španija, bo samodejno odobrila vse druge podobne obrate v tej državi.

Napredek, odprta vprašanja in obeti

Po razpravah v okviru sporazuma o prosti trgovini so bile rešene nekatere težave, s katerimi se izvozniki iz EU spopadajo pri registraciji in odobritvi zdravstvenih izdelkov in kmetijskih kemikalij v Mehiki. Mehika je odpravila tudi omejitve neposrednih tujih naložb z odpravo omejitev lastniškega deleža v različnih sektorjih. Posodobljeni sporazum med EU in Mehiko bo pripomogel k pomembnemu izboljšanju razmer v zvezi z zaščito pravic intelektualne lastnine, sanitarnimi in fitosanitarnimi omejitvami in javnimi naročili. Zajemal bo tudi poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju.

5.5 Čile

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Čeprav je sporazum o prosti trgovini pomagal ublažiti ta učinek, je EU postopoma izgubila tržni delež v Čilu v korist drugih trgovinskih partneric, kot sta Kitajska in ZDA, in je med

²⁹ Zadevno obdobje: od 1. julija 2016 do 30. junija 2017.

³⁰ Leta 2017 so imele nižje stopnje uporabe preferencialov za izvoz v Mehiko v primerjavi z letom 2016 vse države članice EU razen štirih. Stopnja uporabe preferencialov za Nemčijo, ki je zajemala skoraj tretjino vsega izvoza iz EU v Mehiko, upravičenega do preferencialov, se je z 82 % leta 2016 znižala na 66 % leta 2017. To je povezano zlasti s tem, da je Nemčija uporabila manj preferencialov v poglavjih HS 87 (motorna vozila) in 85 (električni stroji).

trgovinskimi partnericami Čila trenutno na tretjem mestu. Leta 2017 se je dvostranska trgovina med EU in Čilom v primerjavi z letom 2016 povečala za skoraj 7 %, pri čemer se je uvoz v EU primerljivo bolj povečeval, delno zaradi zvišanja cen bakra.

Izvoz iz EU je precej presegel tarifne kvote, ki jih je Čile dodelil za sir, čeprav se kvota vsako leto poveča za 75 ton. Čile svoje kvote uporablja le delno.

Stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU iz Čila je v zadnjih treh letih stabilna, približno 95- do 96-odstotna. Stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Čile se je zvišala, in sicer s 74 % leta 2016 na 76 % leta 2017. Med letoma 2010 in 2016 se je izvoz storitev iz EU v Čile povečal za 25 %, uvoz v EU pa za 18 %. EU je v Čilu še vedno največji ponudnik tujih neposrednih naložb. Vzrok za nenehno zmanjševanje tokov neposrednih tujih naložb EU je upad sorazmernega pomena rudarske industrije v čilskem gospodarstvu, kjer je zajemalo več kot 45 % vseh neposrednih tujih naložb v državi.

Italijansko oblikovanje pušča pečat v Čilu z uporabo trgovinskih sporazumov EU

Družba Moving je bila ustanovljena leta 1980, proizvaja stole, sedež pa ima v italijanski Benečiji. Družba zaposluje 45 ljudi, impresivnih 85–90 % prihodkov pa ustvari z izvozom. S trgovinskim sporazumom EU s Čilom, ki je začel veljati leta 2003, so bile odpravljene vse carinske dajatve na pohištvo, zaradi česar se je povečalo povpraševanje po proizvodih družbe Moving. Izvoz italijanskih stolov v Čile se je od začetka veljavnosti trgovinskega sporazuma med EU in Čilom leta 2003 več kot podvojil, pri čemer se je njegova vrednost povečala za 103 %, količina pa za 121,4 %. To je močno prispevalo k skupni rasti prihodkov družbe. Trgovinski sporazum EU s Čilom je družbi Moving omogočil, da je nadomestila padec povpraševanja na drugih mednarodnih trgih in ohranila stabilno število zaposlenih. Poleg tega je družba Moving lahko vložila 300 000 EUR v nove stroje in usmerila sredstva v raziskave za razvoj izdelkov posebej za čilski trg.

Napredek, odprta vprašanja in obeti

Čile je marca 2017 odprl svoj trg govejemu mesu iz EU. Trenutno ocenjuje posodobitve, potrebne za sporazuma o vinu in žganih pijačah iz leta 2002. Čile bo moral sprejeti nadaljnje ukrepe za polno izvajanje svojih obveznosti v zvezi z javnimi naročili. Kot v primeru Mehike sta se EU in Čile odločila nadgraditi in nadomestiti obstoječi trgovinski sporazum z novim in ambicioznim okvirom za dvostransko trgovino in naložbe.

5.6 Carinska unija s Turčijo

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Turčija je druga največja trgovinska partnerica EU, s katero je sklenjen sporazum o prosti trgovini, in njena peta največja trgovinska partnerica na splošno. Leta 2017 sta se izvoz iz EU v Turčijo in uvoz v EU iz Turčije v primerjavi z letom 2016 povečala za 8,4 % oziroma 4,5 %. V istem časovnem okviru se je trgovinski primanjkljaj EU v kmetijstvu možno zmanjšal z 1,4 milijarde EUR leta 2016 na 0,8 milijarde EUR leta 2017. Uporaba preferencialov je ostala velika na obeh straneh: stopnja uporabe preferencialov za uvoz v EU

iz Turčije je ostala stabilna pri približno 92 %, stopnja uporabe preferencialov za izvoz iz EU v Turčijo pa se je malce znižala, s 95 % na 94 %.

Posodobitev carinske unije

Komisija je leta 2016 sprejela predlog za posodobitev carinske unije, da bi se izboljšalo njeno delovanje in razširilo področje uporabe ter bi izražala njene novejši trgovinske sporazume. Predlog mora odobriti še Svet. Vendar je Svet za splošne zadeve 26. junija 2018 sklenil, da nadaljnje delo za posodobitev carinske unije med EU in Turčijo ni predvideno.

5.7 Stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi z Zahodnim Balkanom

Pregled – trenutno stanje

Stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi, sklenjeni med letoma 2001 in 2016 s partnerskimi državami EU z Zahodnega Balkana, vključno z Albanijo, nekdanjo jugoslovansko republiko Makedonijo, Črno goro, Srbijo, Bosno in Hercegovino ter Kosovom^{*}, podpirajo gospodarski razvoj in politično stabilizacijo regije. So pravni instrument za uskladitev zakonodaje teh držav s pravnim redom EU, da se pripravijo na postopno vključitev na trg EU. Razen za Kosovo (kjer je stabilizacijsko-pridružitveni sporazum začel veljati neposredno in je zajemal tudi trgovino) so pred začetkom veljavnosti stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov začeli veljati začasni sporazumi, ki so zajemali trgovinske zadeve. S temi začasnimi sporazumi so se vzpostavila posamezna prostotrgovinska območja med EU in posamezno partnersko državo Zahodnega Balkana ter odpravile dajatve in količinske omejitve za dvostransko trgovino z blagom, z nekaj izjemami, ki se nanašajo zlasti na kmetijske in ribiške proizvode. Stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi vključujejo tudi dodatne določbe, ki se nanašajo na konkurenco, varstvo pravic intelektualne lastnine in carinsko sodelovanje, zaveze glede storitev in ustanavljanja ter približevanje pravnemu redu EU o javnih naročilih in standardizaciji.

Vse partnerske države Zahodnega Balkana so kandidatke ali potencialne kandidatke za članstvo v EU. Srbija in Črna gora se trenutno pogajata o pristopu.

EU podpira partnerske države Zahodnega Balkana, ki si od leta 2017 na podlagi prostotrgovinskega območja, vzpostavljenega leta 2006 s [Srednjeevropskim sporazumom o prosti trgovini](#), prizadevajo za razvoj regionalnega gospodarskega prostora. Z regionalnim gospodarskim prostorom Zahodnega Balkana se bo oblikovalo območje prostega pretoka blaga, storitev in naložb ter prostega gibanja usposobljenih delavcev.

Razvoj trgovine in uporaba preferencialov

Trgovina z regijo Zahodnega Balkana se je od leta 2007 več kot podvojila, širitev trgovine pa je državam Zahodnega Balkana na splošno koristila: v desetih letih je regija povečala svoj izvoz v EU za 142 % v primerjavi s skromnejšim povečanjem izvoza iz EU v regijo za 84 %.

* To poimenovanje ne posega v stališča glede statusa ter je v skladu z RVSZN 1244 (1999) in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

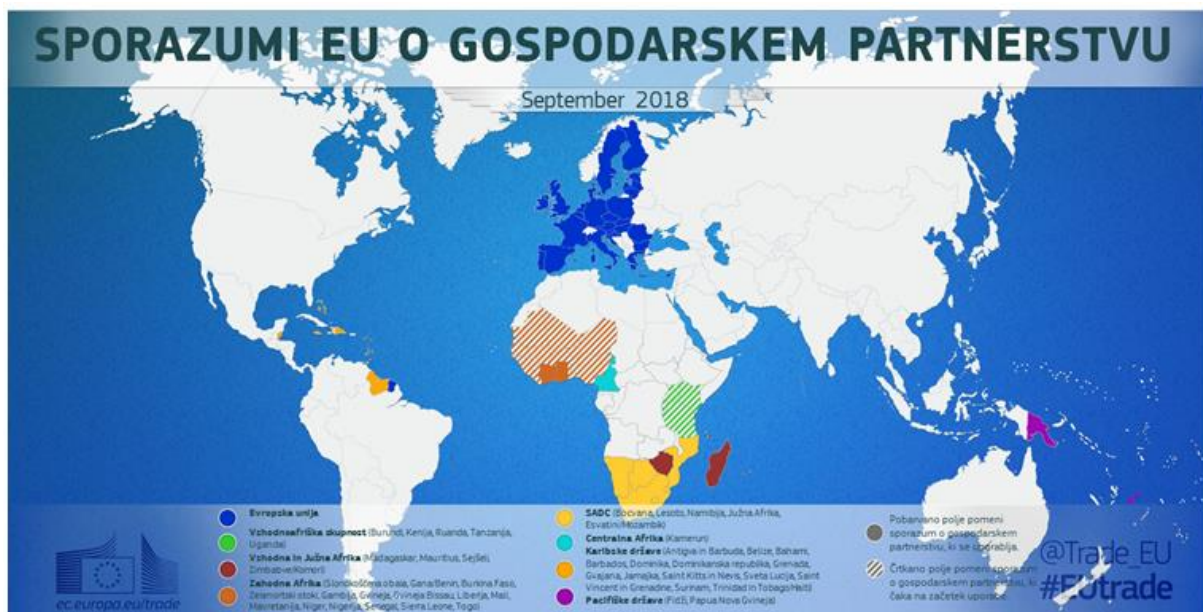
Leta 2017 so stopnje uporabe preferencialov za uvoz v EU iz vseh držav Zahodnega Balkana ostale visoke in so bile v povprečju 91-odstotne. Za države, za katere so bili podatki na voljo, so bile sorazmerno visoke tudi stopnje uporabe preferencialov za izvoz iz EU (78 % za Albanijo, 89 % za nekdanjo jugoslovansko republiko Makedonijo, 86 % za Črno goro in 91 % za Srbijo).

Glavni izzivi pri izvajanju

Izzivi, ki so skupni vsem partnerskim državam Zahodnega Balkana, vključujejo pomanjkljivo preglednost, zlasti v postopku javnega naročanja, velik neformalni sektor ter pomanjkanje sistematičnega, učinkovitega in preglednega kazenskega pregona, tudi pri inšpekcijskih pregledih in reševanju trgovinskih sporov. Zato bo nujno treba izboljšati poslovno okolje, da bodo lahko družbe v celoti izkoristile priložnosti na podlagi stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov.

6. SPORAZUMI O GOSPODARSKEM PARTNERSTVU Z AFRIŠKIMI, KARIBSKIMI IN PACIFIŠKIMI DRŽAVAMI

Leta 2017 se je skupno izvajalo sedem sporazumov o gospodarskem partnerstvu z 29 afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami. Te vključujejo 14 karibskih držav, 13 afriških držav in dve pacifiški državi.

EU na podlagi sporazumov o gospodarskem partnerstvu od prvega dne za vse izdelke dodeli dostop brez carin in kvot v korist afriških, karibskih in pacifiških držav, te pa se zavežejo, da bodo v 15–20 letih liberalizirale približno 80 % trgovine. Pravila o poreklu in posebni zaščitni ukrepi so namenjeni podpori gospodarskega razvoja, diverzifikacije izvoza in regionalnega povezovanja v partnerskih državah. Izvoz partnerskih držav, s katerimi so sklenjeni sporazumi o gospodarskem partnerstvu, še ni dovolj raznolik, nihanja cen primarnih proizvodov pa močno vplivajo na vrednost medletnih trgovinskih tokov.

Cilj podpore EU izvajanju sporazumov o gospodarskem partnerstvu so podpora razvoju zasebnega sektorja in ustvarjanju delovnih mest ter povečanje trgovine in privabljanje naložb, tudi v specifičnih sektorjih, kot je kmetijstvo. Razvojna pomoč v zvezi s trgovino se zagotovi v zvezi z vsemi sporazumi o gospodarskem partnerstvu, sredstva pa se dodelijo v okviru Evropskega razvojnega sklada (ERS). To podporo dopolnjujejo države članice EU, ki prav tako zagotavljajo financiranje, zlasti na podlagi [strategije pomoči za trgovino](#)³¹, in programi znotraj afriških, karibskih in pacifiških držav. V prihodnosti bo pametna kombinacija pomoči za trgovino, podpore za izvajanje sporazumov o gospodarskem partnerstvu in [evropskega načrta za zunanje naložbe](#)³² partnerskim državam omogočila nadaljnje izkoriščanje priložnosti na podlagi sporazumov o gospodarskem partnerstvu.

Povečanje trgovinske zmogljivosti – primeri podpore EU za izvajanje na podlagi sporazumov o gospodarskem partnerstvu

Podpora izvajanju sporazumov o gospodarskem partnerstvu je namenjena spodbujanju zmogljivosti trgovinske politike, izboljšanju poslovnega okolja in krepitvi ponudbene zmogljivosti zasebnega sektorja v partnerskih državah. V regiji, v kateri države Vzhodne in Južne Afrike izvajajo sporazum o gospodarskem partnerstvu, Mauritius na primer ob podpori EU izvaja projekt za večjo poenostavitev poslovanja in naložbenega regulativnega okvira. Platforma elektronske izdaje dovoljenj je bila razvita kot enotna vstopna točka za poslovne licence in dovoljenja, s čimer se je skrajšal in poenostavil postopek prijave. V regiji, v kateri države Južnoafriške razvojne skupnosti izvajajo sporazum o gospodarskem partnerstvu, so nacionalne uprave prejele podporo na področju carine, upravljanja sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov in olajšanja trgovine, s čimer se spodbujata regionalna trgovina in izvoz v EU.

EU je julija 2017 prispevala dodatnih 5 milijonov EUR v program za trgovino Hub and Spokes. V okviru tega programa z zvezdasto strukturo svetovalci za trgovino – spokes (kraki) – krepijo in povečujejo zmogljivost vladnih ministrstev, svetovalci za regionalno trgovino – hubs (središča) – pa zagotavljajo pomoč glavnim regionalnim organizacijam. Cilj je povečati zmogljivost ključnih zainteresiranih strani v javnem in zasebnem sektorju v afriških, karibskih in pacifiških državah, da bi prispevali k oblikovanju in izvajanju trgovinskih politik in sporazumov ter pogajanjem o njih, kot so sporazumi o gospodarskem partnerstvu.

Pomemben del razvojnega sodelovanja (v okviru vseh razpoložljivih instrumentov zunanje pomoči EU, vključno s kombiniranjem) v zadevnih partnerskih državah in regijah zagotavlja podporo političnim področjem, povezanim s sporazumom o gospodarskem sodelovanju, vključno z razvojem MSP, industrializacijo, poklicnim izobraževanjem, razvojem kmetijstva in povezljivostjo (prometno in energetska infrastrukturo).

³¹ Strategija pomoči za trgovino, ki jo izvaja EU, temelji na sklepih Sveta z dne 12. decembra 2005 (dokument št. 15791/05), z dne 16. oktobra 2006 (dokument št. 14018/06) in z dne 15. maja 2007 (dokument št. 9555/07).

³² Glej Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij in Evropski investicijski banki z dne 14. septembra 2016, COM(2016) 581 final.

6.1. Sporazum o gospodarskem sodelovanju z Južnoafriško razvojno skupnostjo (SADC)

V prvem celotnem letu izvajanja sporazuma o gospodarskem sodelovanju sta Južna Afrika in EU v celoti izkoristili na novo liberalizirane tarifne postavke. Za Bocvano, Lesoto, Namibijo in Esvatini se je povečal izvoz koncentratov brezalkoholnih pijač ter tropskega sadja in oreškov v EU. Izvoz sladkorja nekaterih afriških partnerskih držav, s katerimi so sklenjeni sporazumi o gospodarskem partnerstvu – zlasti Mozambika, Esvatinija in Zimbabveja (ki izvaja sporazum o gospodarskem partnerstvu z Vzhodno in Južno Afriko) –, v EU se je zmanjšal zaradi povečane svetovne konkurence drugih proizvajalcev in konca režima kvot za sladkor v EU. Prvi forum civilne družbe je bil v Južni Afriki organiziran oktobra 2017. Na forumu se je razpravljalo o vlogi sporazumov o gospodarskem partnerstvu v trajnostnem razvoju, vključno z njegovimi okoljskimi in delovnimi vidiki.

EU je leta 2017 še naprej ovirala trgovino v sektorjih perutnine in tekstila z državami SADC, ki izvajajo sporazum o gospodarskem partnerstvu, zlasti Južno Afriko.

6.2. Začasni sporazum o gospodarskem sodelovanju z državami Vzhodne in Južne Afrike

Štiri partnerske države, s katerimi so sklenjeni začasni sporazumi o gospodarskem partnerstvu z državami Vzhodne in Južne Afrike, so leta 2017 znova povečale izvoz v EU, in sicer za 15,3 %. Partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o gospodarskem partnerstvu, so predlagale poglobitev zadevnega sporazuma v popolni sporazum o gospodarskem partnerstvu, ki bi poleg trgovine z blagom zajemal tudi druge teme.

Mauricijski užitni cvetovi iz vafeljev na mizah v EU

Leta 2017 je bila skoraj polovica izvoza z Mauritiusa usmerjena na trg EU. Ena od družb, ki ima korist od sporazuma o gospodarskem partnerstvu, je Creasim Ltd, mauricijska družba, ki proizvaja užitne okraske za torte v obliki cvetov, sadja in listov iz vafeljev za pecivo in pekovske izdelke. Na trge EU letno izvozi več kot 180 ton okraskov za slaščice, kar zajema 60 % njenih prihodkov. Družba ima 230 zaposlenih, od tega jih je 30 % zaposlila od začetka veljavnosti sporazuma o gospodarskem partnerstvu. Vafliji so čedalje bolj priljubljeni v EU zaradi nizke cene in majhne vsebnosti kalorij. Registrirani vzorci in modeli so ročne izdelave in so predmet strogega nadzora kakovosti v skladu s standardi EU.

6.3. Sporazum o gospodarskem sodelovanju s Karibskim forumom afriških, karibskih in pacifiških držav (Cariforum)

Karibski izvoz v EU se je leta 2017 kljub zmanjšanju izvoza banan, kakava in riža zaradi ciklonov povečal za 12 %. Karibske države še niso imele velike koristi od liberalizacije trgovine s storitvami. S tem je povezanih več dejavnikov, vključno s pomanjkanjem izvajanja v nekaterih partnerskih državah, pomanjkanjem ponudbene zmogljivosti ter vizumskimi ureditvami držav članic EU in pomanjkanjem podatkov o storitvah. Da bi se te težave odpravile, so se partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o gospodarskem partnerstvu, dogovorile, da ustanovijo namenski odbor za trgovino s storitvami. Predstavniki civilne družbe (posvetovalni odbor za sporazum o gospodarskem partnerstvu) so se leta 2017

sestali tretjič. Civilna družba je v priporočilih pozvala k pravočasnemu sprejetju mehanizma spremljanja in poudarila, da je treba pri izvajanju sporazuma o gospodarskem sodelovanju upoštevati socialne vidike in temeljne delovne standarde.

6.4. Sporazum o gospodarskem partnerstvu s pacifiškimi državami ter sporazumi o gospodarskem partnerstvu z Gano, Slonokoščeno obalo in Kamerunom

Papua Nova Gvineja v Pacifiku še naprej krepi izvoz pripravljenih in konzerviranih ribjih proizvodov (večinoma konzerviranih tunov). Izvoz se je leta 2017 povečal za 48,7 %. Zahodna in Centralna Afrika, Gana, Slonokoščena obala in Kamerun so na podlagi svojih sporazumov o gospodarskem partnerstvu še naprej povečevali izvoz predelanih proizvodov iz kakava.

Več banan iz Slonokoščene obale

Uvoz banan iz Slonokoščene obale v EU se je v zadnjem desetletju (2007–2017) povečal za 80 %, čeprav se je skupni uvoz banan v EU povečal za le 50 %. Glede na količine se je izvoz leta 2017 povečal na 316 000 ton (leta 2017 je bil vreden 235 milijonov EUR). K trendu naraščanja je prispeval zagotovljeni dolgoročni dostop brez carin in kvot do evropskega trga na podlagi sporazuma o gospodarskem partnerstvu. Pridelava banan za izvoz zajema približno 10 % kmetijskega BDP v Slonokoščeni obali. Pridelava banan je delovno intenzivna, delež zaposlovanja v tem sektorju pa je večji kot v drugih kmetijskih sektorjih v državi. Ta sektor neposredno zaposluje približno 10 000 delavcev, 3 300 delavcev pa se ukvarja s podpornimi dejavnostmi. Ob upoštevanju družinskih članov je od sektorja banan odvisno preživetje 60 000 ljudi.

Predelani kakav iz Gane z lokalno dodano vrednostjo

Ključna zgodba o uspehu za Gano je njena sposobnost povečanja izvoza izdelkov iz predelane kakava v EU zaradi dostopa na trg brez carin in kvot na podlagi sporazuma o gospodarskem partnerstvu. Gana je v zadnjih desetih letih izvoz kakavovega masla, kakavove paste in kakavovega prahu v EU povečala za 237 %. Za primerjavo, izvoz predelane kakava v EU iz Nigerije, za katero se še naprej uporablja trgovinski režim splošne sheme preferencialov, je stagniral.

Ker se Gana preusmerja z izvoza surovih kakavovih zrn na lokalno predelane na izdelke iz kakava, se lažje prilagaja nihanju svetovnih tržnih cen surovin. Nizke cene za kakavova zrna leta 2017 so povzročile zmanjšanje izvoza kakavovih zrn iz Gane v EU za 400 milijonov EUR. Nasprotno pa je izvoz predelane kakava še naprej naraščal.

7. TRGOVINA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ: NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O NEDAVNIH DEJAVNOSTIH

Vsi sporazumi o prosti trgovini nove generacije ter poglobljena in celovita prostotrgovinska območja, ki jih je EU sklenila od leta 2010, vključujejo poglavje o trgovini in trajnostnem razvoju s pravno zavezujočimi zavezami, katerih izvajanje nadzorujejo odbori za trgovino in trajnostni razvoj, ki se sestanejo enkrat letno.

Leta 2017 je potekala obsežna politična razprava med institucijami EU, državami članicami EU in civilno družbo o tem, kako povečati učinkovitost izvajanja poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju ter izboljšati njihovo uveljavljanje ter hkrati znova potrditi temeljne mednarodne zaveze, vključno s Pariškim sporazumom o podnebnih spremembah. Zato so službe Komisije 26. februarja 2018 objavile [neuradni dokument](#), v katerem so predstavile prenovljeno strategijo, ki je temeljila na akcijskem načrtu s 15 konkretnimi točkami za ukrepanje. Te so razvrščene v štiri širša poglavja v skladu z dogovorom, ki se je dosegel med razpravo o področjih, na katerih so potrebne izboljšave:

- (1) sodelovanje (z državami članicami EU, Evropskim parlamentom in mednarodnimi organizacijami);
- (2) omogočanje civilni družbi, vključno s socialnimi partnerji, da prevzame svojo vlogo pri izvajanju;
- (3) doseganje rezultatov (vključno z določitvijo prednostnih nalog za posamezne partnerje, odločnejšim uveljavljanjem in krepitvijo tematske pokritosti v zvezi z določbami o delu in podnebnih spremembah ter povečanjem razpoložljivih sredstev v okviru [strategije pomoči za trgovino](#) in drugače) ter
- (4) okrepljena obveščanje in preglednost.

Poudarek je zdaj na popolnem izvajanju akcijskega načrta v 15 točkah, ob upoštevanju, da je po petih letih predviden pregled.

Komisija pri izvajanju poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju zagotavlja tesno usklajevanje z državami članicami EU v okviru posebne skupine strokovnjakov za trgovino in trajnostni razvoj, ki se sestane štirikrat letno. Na podlagi trgovinskih sporazumov so bile ustanovljene notranje svetovalne skupine civilne družbe, ki se ob podpori Evropskega ekonomsko-socialnega odbora redno sestajajo.

EU svoje partnerje še naprej spodbuja, naj vzpostavijo mehanizme za uravnotežene in pregledne dialoge o vprašanjih, povezanih s trgovino in trajnostnim razvojem, ter krepí finančna sredstva za spodbujanje udeležbe zainteresiranih strani. Kot pomembno spremembo v zvezi s tem je mogoče poudariti ustanovitev notranje svetovalne skupine v Kolumbiji.

Napredek pri izvajanju vsebinskih zavez o trgovini in trajnostnem razvoju poteka različno hitro glede na naravo izzivov, s katerimi se srečuje posamezni partner. Kljub temu močnejša angažiranost EU začne prinašati rezultate. Spodbudni signali so na primer prišli iz Južne Koreje, saj so organi javnosti EU sporočili časovni okvir za začetek tristranskih razprav za pregled delovnega zakonika in druge zakonodaje, da bi se Južni Koreji omogočila ratifikacija štirih preostalih temeljnih konvencij MOD (glej: [Povzetek razprave na 6. Odboru za trgovino in trajnostni razvoj](#)). Službe Komisije skrbno spremljajo ta proces in bodo po potrebi sprejele

dodatne ukrepe. V Srednji Ameriki si EU z nacionalnimi vladami in notranjimi svetovalnimi skupinami prizadeva za spodbujanje zavez o trgovini in trajnostnem razvoju v zahtevnih razmerah, skupaj z MOD in drugimi mednarodnimi organi. Kar zadeva Peru, si EU prizadeva zagotoviti, da se pospeši delo v zvezi z izvajanjem. V stališču, ki ga je skupina organizacij civilne družbe vložila pri Komisiji, je bila še dodatno poudarjena potreba po tem, da perujski organi civilno družbo v svoji državi formalno vključijo v zadeve, povezane s trgovino in trajnostnim razvojem.

Dejavnosti, povezane s trgovino in trajnostnim razvojem, niso vključene le v sporazume o prosti trgovini nove generacije ter poglobljena in celovita prostotrgovinska območja, ampak so povezane tudi z drugimi vrstami trgovinskih sporazumov, kot so sporazumi o gospodarskem partnerstvu (glej na primer srečanje prvega foruma civilne družbe na podlagi sporazuma o gospodarskem partnerstvu z Južnoafriško razvojno skupnostjo, opisano v oddelku 6.1).

Številni programi in projekti, ki jih financira EU, prispevajo tudi k uresničevanju ciljev v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem v državah, ki jih zajemajo trgovinski sporazumi EU, in drugih državah³³.

Poleg tega je cilj [evropskega načrta za zunanje naložbe](#) in Uredbe (EU) 2017/1601 z dne 26. septembra 2017³⁴ podpreti ukrepe, ki bodo prispevali k ciljem v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem.

³³ Glej na primer program Switch Africa Green, ki države v Afriki podpira pri doseganju trajnostnega razvoja s sodelovanjem pri prehodu na vključujoče zeleno gospodarstvo, <https://www.switchafricagreen.org/index.php?lang=en>.

³⁴ Glej Uredbo (EU) 2017/1601 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. septembra 2017 o vzpostavitvi Evropskega sklada za trajnostni razvoj (EFSD), jamstva EFSD ter jamstvenega sklada EFSD.

8. POD DROBNOGLEDOM: TRGOVINA S KMETIJSKIMI IN ŽIVILSKIMI PROIZVODI NA PODLAGI SPORAZUMOV O PROSTI TRGOVINI

Kako sporazumi EU o prosti trgovini prispevajo k trgovini s kmetijskimi in živilskimi proizvodi: stanje leta 2017

Trgovina s kmetijskimi in živilskimi proizvodi na podlagi sporazumov EU o prosti trgovini se povečuje in močno prispeva k uspehu izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU. Leta 2017 je trgovina EU s kmetijskimi in živilskimi proizvodi s partnerskimi državami, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, zajemala tretjino skupnega izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU in več kot 40 % uvoza v EU. Trgovina na podlagi sporazumov EU o prosti trgovini prve generacije (zlasti s Švico, Norveško in Alžirijo) je leta 2017 močno prispevala k presežku EU v vrednosti 20 milijard EUR v celotni trgovini s kmetijskimi in živilskimi proizvodi. Na podlagi sporazuma o prosti trgovini nove generacije z Južno Korejo, petim največjim izvoznim namembnim krajem EU za trgovino s kmetijskimi in živilskimi proizvodi na podlagi sporazumov o prosti trgovini, se je izvoz iz EU v zadevnem sektorju v zadnjih osmih letih povečal za 113 %. Med letoma 2016 in 2017 se je izvoz iz EU v Južno Korejo povečal za 10 %, z 2,6 na 2,9 milijarde EUR. Pričakuje se, da bo sporazum s Kanado (CETA) prinesel velike koristi pri nadaljnjem izvajanju. Cilj sporazuma CETA je postopna odprava dajatev na 91 % vseh kmetijskih tarifnih postavk.

Izvoz EU na podlagi sporazumov o prosti trgovini je precej enakomerno razdeljen med primarne kmetijske proizvode ter predelana živila in pijače. Leta 2017 so bili glavni namembni kraji izvoza Švica, Norveška, Turčija, Kanada, Južna Koreja in Alžirija, ki so zajemale 55 % izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov v partnerske države, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, in 19 % celotnega izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU. Ukrajina je zdaj glavni vir uvoza kmetijskih proizvodov v EU na podlagi sporazumov o prosti trgovini (zlasti za žita, rastlinska olja in oljna semena). Leta 2017 se je uvoz iz te države povečal za tretjino. Ukrajina, Švica, Turčija, Slonokoščena obala, Južna Afrika, Kolumbija in Čile so leta 2017 zajemale 51 % celotnega uvoza kmetijskih in živilskih proizvodov na podlagi sporazumov o prosti trgovini ter 22 % celotnega uvoza kmetijskih in živilskih proizvodov v EU. V EU se večinoma uvažajo primarni kmetijski proizvodi, kot so tropsko sadje, kakav, zelenjava in kava (72 %), predelana živila in pijače pa obsegajo 22 % uvoza.

Sporazumi o prosti trgovini odprejo trge za kmetijske proizvode, živila in pijače ter tako dodajajo vrednost in ustvarjajo delovna mesta v primarnem kmetijstvu in sektorju živilske predelave, kot je razvidno iz [študije o vplivu trgovinskih sporazumov EU na kmetijski sektor](#) iz leta 2016, ki jo je družba Copenhagen Economics izvedla za Komisijo. Komisija si je leta 2017 znova prizadevala za spodbujanje trgovine s kmetijskimi proizvodi, tudi v okviru obiska na visoki ravni v Kanadi in promocije prehranskih izdelkov in pijač iz EU na večjih mednarodnih sejmih (npr. v Torontu in Abu Dabiju). Komisija je poleg več kot 100 posameznih promocijskih programov, ki so se že izvajali leta 2017, izbrala 33 dodatnih predlogov za promocijo kmetijskih in živilskih proizvodov iz EU v tretjih državah, ki se bodo izvajali med letoma 2018 in 2020. Nekatere od teh kampanj, ki jih sofinancira EU, vključujejo na primer promocijo jabolk z geografsko označbo v Egiptu ali povečanje izvoza šunke in sirov iz EU v Mehiko.

Izvozniki iz EU lahko izkoristijo več kot 600 preferencialnih tarifnih kvot, ki so jih dodelile partnerske države, s katerimi je EU sklenila sporazume o prosti trgovini. Izkoriščenost tarifnih kvot se iz različnih razlogov razlikuje po državah in proizvodih, Komisija pa si prizadeva, da bi izboljšala njihovo uporabo. Leta 2017 ji je uspelo zagotoviti boljše pogoje za dostop na trg za izvoz govejega mesa iz EU v Turčijo.

Določbe sporazumov o prosti trgovini, ki se nanašajo na vidike v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi, se uporabljajo za odpravo trgovinskih ovir, povezanih s sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi v partnerskih državah. Komisija je leta 2017 na primer več državam članicam EU zagotovila večji dostop na trg za svinjino v Mehiki in mlečne izdelke iz EU v Peruju. Ukrajina je odpravila začasno prepoved uvoza perutnine zaradi aviarnе influence, Japonska pa je za še dve državi članici odpravila prepoved uvoza govejega mesa zaradi BSE (bovine spongiformne encefalopatije). Sporazumi o prosti trgovini vsebujejo tudi določbe, ki spodbujajo visoko raven varovanja zdravja rastlin in živali s trgovinskimi partnerji EU, tudi v državah vzhodnega partnerstva in na Zahodnem Balkanu. Nedavni dosežek je bil tudi to, da sta ustrezna pododbora, ustanovljena v okviru poglobljenega in celovitega prostotrgovinskega območja, sprejela sanitarne in fitosanitarne strategije za Moldavijo in Gruzijo. Tudi Ukrajina v zvezi s tem končuje razprave s Komisijo.

Sporazumi o prosti trgovini zagotavljajo zaščito vodilnih proizvodov EU, kot so Aceto Balsamico di Modena, Feta, Reblochon, Prosciutto di Parma ali Queso Manchego, ter vin in žganih pijač, ki so zaščiteni z geografsko označbo³⁵. Novejši sporazumi EU o prosti trgovini zagotavljajo visoko raven in precejšen obseg zaščite geografskih označb v državah, kjer pred tem v večini primerov ni bilo nobene zaščite. Ekvador bo na primer zaščiten 116 geografskih označb EU. Od septembra 2017 je poleg geografskih označb za vino in žgane pijače, ki so v Kanadi zaščiteni od leta 2003, na podlagi sporazuma CETA zaščitenih 143 kmetijskih in živilskih proizvodov EU z geografsko označbo. Zaščita Prosecca v Moldaviji je zagotovljena, s čimer se končuje dolgotrajna zadeva na sodišču.

V sporazumih o prosti trgovini je predvidena zaščita proizvajalcev občutljivih proizvodov v EU, kot je goveje meso, perutnina ali sladkor. Ti so v celoti izključeni iz preferencialne trgovine, če so izključeni delno, pa so zajeti v skupno približno 360 tarifnih kvotah EU. Za občutljivo sadje in zelenjavo se v višku obiralne sezone v EU uporablja sistem vhodnih cen.

Poleg tega je cilj sporazumov o prosti trgovini podpreti lokalni kmetijski sektor v državah v razvoju, kot so afriške, karibske in pacifiške države ali nekatere partnerske države iz Srednje in Latinske Amerike. Sporazumi EU o gospodarskem partnerstvu se osredotočajo na razvojne cilje in dosegajo rezultate pri podpiranju zmogljivosti kmetijskega sektorja v številnih afriških, karibskih in pacifiških državah: med letoma 2007 in 2017 se je vrednost uvoza kmetijskih in živilskih proizvodov iz držav podpisnic sporazumov o gospodarskem partnerstvu, zlasti kmetijskih primarnih proizvodov, kot je tropsko sadje, kakav ali kava, ki se ne gojijo v EU, povečala za 71 %. Izvoz iz EU v Srednjo Ameriko in Kolumbijo, Ekvador in Peru narašča, vendar imajo te države presežek v trgovini s kmetijskimi in živilskimi proizvodi zaradi uvoza svežega tropskega sadja, kot so banane, v EU.

³⁵ Geografska označba (GI) je razlikovalni znak, ki se uporablja za identifikacijo proizvoda kot proizvoda s poreklom z ozemlja določene države, regije ali kraja, pri čemer je kakovost, sloves ali druga značilnost proizvoda povezana z njegovim geografskim poreklom.

Komisija s svojimi partnerskimi državami, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini, sodeluje pri raznovrstnih pomembnih vprašanjih, povezanih s trgovino s kmetijskimi proizvodi, ki zajemajo vse od tehnične pomoči EU v sektorju kmetijstva in razvoja podeželja do izboljšanja sistemov nadzora varnosti hrane.

Izvajanje sporazumov o prosti trgovini v kmetijsko-živilskem sektorju: sedanje in prihodnje dejavnosti

Komisija si na več področjih prizadeva zagotoviti, da sporazumi o prosti trgovini kmetijskemu sektorju prinesejo koristi, med drugim:

- ✓ reševanje odprtih vprašanj v zvezi z dostopom na trg, kot sta izvoz govejega mesa iz EU v Južno Korejo in priznavanje regionalizacije EU, zlasti za izvoz perutnine in svinjine v Južno Korejo, na Japonsko in v Južno Afriko;
- ✓ učinkovito izvajanje sporazuma CETA (npr. spremljanje uporabe in zbiranje informacij o dodeljevanju in prenosu tarifnih kvot za sir) in priprava za sporazum o gospodarskem partnerstvu z Japonsko (ko se bo v celoti izvajal, bo liberaliziranih 87 % sedanjega izvoza kmetijskih in živilskih proizvodov);
- ✓ spremljanje in izboljšanje uporabe tarifnih kvot;
- ✓ zagotavljanje zaščite geografskih označb (npr. sporazum CETA, Čile in Kolumbija, Ekvador in Peru) in pospešitev postopka za uvrstitev dodatnih geografskih označb EU na seznam, zaščiten na podlagi sporazuma o prosti trgovini (Južna Koreja);
- ✓ spremljanje stabilizacijskega mehanizma za banane iz Kolumbije, Ekvadorja, Peruja in Srednje Amerike;
- ✓ krepitev sodelovanja s partnerskimi državami, s katerimi so sklenjeni sporazumi o prosti trgovini (kot je Kanada ali Japonska), pri pomembnih vprašanjih skupnega interesa, kot sta dobrobit živali in protimikrobna odpornost;
- ✓ mobilizacija uporabe sredstev EU za zagotavljanje tehnične pomoči, na primer v regiji vzhodnega partnerstva (za nadaljnje usklajevanje zakonodaje s pravnim redom EU v Gruziji, Moldaviji in Ukrajini), na Zahodnem Balkanu ali v afriških, karibskih in pacifiških državah.

9. NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O TEKOČIH IN PRIHODNIH DEJAVNOSTIH

Komisija je začela odprto razpravo z Evropskim parlamentom o izvajanju sporazumov o prosti trgovini, vključno z [resolucijo Evropskega parlamenta o poročilu Komisije o izvajanju skupne trgovinske politike](#). Komisija bo o izvajanju sporazumov EU o prosti trgovini še naprej poročala Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij.

Komisija izvaja številne dejavnosti, da bi ljudem in podjetjem pomagala čim boljše izkoristiti sporazume o prosti trgovini, pri čemer uporablja obstoječa orodja in prakse ter razvija nove:

- ✓ da bi Komisija MSP olajšala uporabo sporazumov o prosti trgovini, razvija spletni portal za uvoz iz EU in izvoz v EU, ki bo vključeval informacije iz njene podatkovne zbirke o dostopu na trge in službe za pomoč uporabnikom EU v zvezi s trgovino. Portal bo med drugim ponujal informacije, specifične za proizvode, in smernice o postopkih carinjenja, podprt pa bo s sistemom opozarjanja, prilagojenim posameznim uporabnikom. Najnovejše informacije o preferencialnih tarifah so na voljo tudi v [podatkovni zbirki EU TARIC](#), podrobne informacije o preferencialnih pravilih o poreklu in s tem povezanih postopkih pa so na voljo na spletnih straneh Komisije, namenjenih carini;
- ✓ Komisija si prizadeva, da bi od partnerjev pridobila zanesljive podatke, ki ji omogočajo izračun stopenj uporabe preferencialov za izvoz iz EU, pri tem pa partnerje opozarja na težave in po potrebi zagotovi pomoč. Novi sporazumi bodo od sporazuma CETA naprej vsebovali zavezujočo določbo o redni izmenjavi podatkov. Komisija si prizadeva pridobiti tudi dodatne informacije, ki morda izhajajo iz proučitve drugih približkov, kot so stopnje prihrankov pri dajatvah, ki merijo, v kolikšnem obsegu se pri dajatvah prihrani glede na skupni potencialni prihranek pri dajatvah³⁶;
- ✓ nova skupina strokovnjakov o trgovinskih sporazumih EU Komisiji svetuje o izvajanju sporazumov o prosti trgovini. Civilna družba med drugim prispeva prek rednih sestankov v okviru dialoga s civilno družbo;
- ✓ Komisija je pred kratkim okrepila sodelovanje z državami članicami EU pri medsektorskih vprašanjih, povezanih z izvajanjem sporazuma o prosti trgovini, v okviru namenske mreže koordinatorjev sporazumov o prosti trgovini;
- ✓ namenska skupina strokovnjakov držav članic za trgovino in trajnostni razvoj se za razpravo o izvajanju poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju, zlasti praktičnih vidikov 15 točk akcijskega načrta za trgovino in trajnostni razvoj, zdaj sestaja štirikrat letno. Poleg tega so pristojne službe Komisije naročile raziskave za leti 2018 in 2019 o uporabi

³⁶ Ta kazalnik bi lahko pripomogel k opredelitvi sektorjev, v katerih so temeljna vrednost izvoza in potencialni prihranki pri dajatvah visoki ter kjer je treba izboljšati učinkovitost (glej tudi študijo Larsa Nilssona in Nicolasa Preillona iz leta 2018, na voljo na povezavi http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/june/tradoc_156931.pdf.

temeljnih delovnih standardov in pogojih dela v 29 državah, za katere veljajo zaveze iz režima GSP+ in sporazumov o prosti trgovini;

- ✓ da bi se povečala preglednost pri izvajanju, bo Komisija na svoji spletni strani [Transparency in Action](#) javno objavila informacije o dialogih v okviru sporazumov o prosti trgovini in sestankih odborov, začela pa bo s sporazumom CETA. Komisija si bo za povečanje preglednosti v zvezi z veljavnimi sporazumi o prosti trgovini prizadevala v sodelovanju s partnerji;
- ✓ da bi se zagotovilo čim hitrejše delovanje sporazumov o prosti trgovini, Komisija pred njihovo uporabo na svojem spletnem mestu objavlja izčrpne informacije. Komisija bo poleg besedila začasnih sporazumov o prosti trgovini od sporazuma CETA naprej objavljala informativne preglede, navodila po korakih za podjetja, zgodbe izvoznikov in infografiko. Da bi bila Komisija bolj pripravljena na izvajanje novih sporazumov o prosti trgovini, je po potrebi vlagala v študije o notranjem pravnem okviru več partnerskih držav;
- ✓ Komisija izvajanje sporazumov o prosti trgovini spodbuja tudi na dogodkih Market Access Day z državami članicami EU, pri čemer uporablja izkušnje, pridobljene v okviru partnerstva za dostop na trg. [Evropska podjetniška mreža](#) in agencije držav članic EU za pospeševanje trgovine skupaj s poslovnimi in trgovinskimi združenji, kot je mreža European Business Organisations worldwide network (EBO WWN), v Evropi in v tujini obveščajo o posebnih priložnostih, ki jih omogočajo sporazumi o prosti trgovini, in jih spodbujajo;
- ✓ skupine za dostop na trg v delegacijah EU v tretjih državah za podporo izvajanju sporazumov o prosti trgovini si prizadevajo, da bi uporabile sredstva EU, kot na primer instrument partnerstva ali druge ustrezne instrumente. [Strategija pomoči za trgovino](#), ki jo izvaja EU, in [načrt EU za zunanje naložbe](#) podpirata male družbe iz držav v razvoju pri izkoriščanju priložnosti, ki izhajajo iz sporazumov o prosti trgovini. Vseobsegajoča pobuda evropske gospodarske diplomacije, ki je bila uvedena leta 2017, zagotavlja, da se različne politike EU medsebojno krepijo pri podpiranju ključnih gospodarskih prednostnih nalog, med katerimi je tudi izvajanje sporazuma o prosti trgovini;
- ✓ Komisija bo leta 2018 objavila vmesno vrednotenje sporazuma o prosti trgovini z Južno Korejo in bo kmalu začela vmesno vrednotenje sporazuma s Kolumbijo in Perujem. [Naknadno vrednotenje](#) sporazumov EU o prosti trgovini s šestimi sredozemskimi partnerskimi državami še poteka, končano pa naj bi bilo konec leta 2019.

10. IZVRŠEVANJE ZAKONODAJE

Sporazumi EU o prosti trgovini zagotavljajo dosledno uveljavljanje vsebinskih zavez, vključenih v vsak sporazum, da bi se zagotovilo učinkovito in pravočasno reševanje sporov, ki bi lahko nastali v zvezi s tem. Leta 2017 se postopek za reševanje sporov v okviru sporazumov o prosti trgovini ni uporabil, vendar Komisija še naprej temeljito in skrbno spremlja izvajanje sporazumov o prosti trgovini. To Komisiji omogoča, da primernost uporabe izvrševanja zakonodaje prouči za vsak primer posebej.

PRILOGA 1 – UPORABA PREFERENCIALOV ZA UVOZ V EU

Država izvoznica	2015	2016	2017
Sporazumi o prosti trgovini nove generacije			
Kolumbija	97 %	97 %	97 %
Kostarika	96 %	97 %	96 %
Ekvador	89 %	88 %	97 %
Salvador	82 %	74 %	90 %
Gvatemala	95 %	95 %	93 %
Honduras	91 %	92 %	92 %
Nikaragva	94 %	94 %	93 %
Panama	70 %	61 %	82 %
Peru	98 %	97 %	96 %
Južna Koreja	85 %	87 %	88 %
Poglobljena in celovita prostotrgovinska območja			
Gruzija	83 %	80 %	77 %
Moldavija	91 %	88 %	85 %
Ukrajina	87 %	89 %	87 %
Sporazumi o prosti trgovini prve generacije			
Sredozemske partnerske države			
Alžirija	97 %	95 %	97 %
Egipt	95 %	96 %	97 %
Izrael	89 %	90 %	91 %
Jordanija	68 %	79 %	75 %
Libanon	76 %	71 %	70 %
Maroko	97 %	97 %	97 %
Ozemlje zasedene Palestine	78 %	81 %	77 %
Tunizija	95 %	96 %	94 %
Zahodni Balkan			
Albanija	87 %	86 %	86 %
Bosna in Hercegovina	93 %	94 %	94 %
nekdanja jugoslovanska republika Makedonija	97 %	95 %	94 %
Kosovo	85 %	89 %	92 %
Črna gora	81 %	83 %	90 %
Srbija	93 %	90 %	92 %
Latinskoameriške partnerske države			
Čile	95 %	95 %	96 %
Mehika	52 %	58 %	70 %
Države Efte			
Norveška	71 %	66 %	69 %
Švica	86 %	83 %	85 %
Sporazumi o gospodarskem partnerstvu			
Cariforum (povprečje)	91 %	92 %	91 %
SADC (povprečje)	87 %	80 %	83 %
Vzhodna in Južna Afrika (povprečje)	97 %	97 %	96 %
Slonokoščena obala	99 %	98 %	98 %
Gana	98 %	98 %	96 %
Centralna Afrika (Kamerun)	91 %	97 %	99 %
Pacifiške države (povprečje)	92 %	99 %	81 %

PRILOGA 2 – UPORABA PREFERENCIALOV ZA IZVOZ IZ EU

Država uvoznica	2015	2016	2017
Sporazumi o prosti trgovini nove generacije			
Kolumbija	63 %	71 %	68 %
Peru	28 %	47 %	52 %
Kostarika		38 %	
Ekvador			42 %
Južna Koreja	68 %	71 %	74 %
Poglobljena in celovita prostotrgovinska območja			
Gruzija	72 %	71 %	77 %
Sporazumi o prosti trgovini prve generacije			
Sredozemske partnerske države			
Egipt	36 %	62 %	44 %
Izrael		89 %	86 %
Libanon	74 %		58 %
Maroko		52 %	
Zahodni Balkan			
Albanija	76 %	80 %	78 %
nekdanja jugoslovanska republika Makedonija		90 %	89 %
Kosovo		44 %	
Črna gora	85 %	85 %	86 %
Srbija	89 %	90 %	91 %
Latinskoameriške partnerske države			
Čile	76 %	75 %	76 %
Mehika	76 %	85 %	75 %
Države Efte			
Švica	79 %	79 %	78 %

PRILOGA 3 – SEZNAM KRATIC

Cariforum	Karibski forum afriških, karibskih in pacifiških držav
CETA	Celoviti gospodarski in trgovinski sporazum med EU in Kanado
MOD	Mednarodna organizacija dela
MSP	Mala in srednja podjetja
SADC	Južnoafriška razvojna skupnost
SPS	Stabilizacijsko-pridružitveni sporazum